ÉRTESÍTŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

az 1889—90-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

IGAZGATÓ-TANÁR.

XI. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,

AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) NYOMDÁJA.

1890.

ÉRTESÍTŐ

AZ

UNITÁRIUS VALLÁSKÖZÖNSÉG ISKOLÁIRÓL

az 1889—90-ik tanévben.

A NEVELÉSÜGYI BIZOTTSÁG MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTETTE

KOVÁCS JÁNOS,

IGAZGATÓ-TANÁR.

XI. évfolyam.

KOLOZSVÁRTT,
AJTAI K. ALBERT (MAGYAR POLGÁR) NYOMDÁJA.
1890.

A) KOLOZSVÁRI FŐTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti felügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“; közvetlen pedig a Kolozsvártt székelő „Egyházi Képviselő Tanács“.

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnokok: Dr. Brassai Sámuel, egyetemi nyug. tanár, a M. T. Akad. r. tagja.
„ „ Hajós János, ny. miniszteri tanácsos.
„ „ Kőváry László, a Magy. Tud. Akad. l. tagja.
„ „ P. Horváth Kálmán, nagybirtokos.
Előadó: Kovács János, igazgató.
Jegyző: Kanyaró Ferencz.
Tagjai: a felügyelő gondnokok és a rendes tanárok.

a) Végrehajtó közegek:

Igazgató: Kovács János.
Iskola főnök: Gál József, papjelölt.
Ellenőr: Józan Miklós, III. éves papnöv.
Iskola-gazda: Székely András, II. éves papnöv.

b) Iskolai esküdtszék:

Elnök: Gál József.
Tagok: Józan Miklós, Pázsint Mihály, Kiss Aladár, Máthé Lajos III., Vári Albert, Lőrinczi Dénes, Péter Sándor, Ekárt Andor II., Szász András I. papnövendékek.

III. Iskolai kórház.

Rendes orvos: Dr. Veress Lajos.
Felügyelő: Kovács János igazgató-tanár.

IV. Tanári és tanitói személyzet s az általuk előadott tantárgyak.

a) A papnevelő intézetben.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Ferencz József* püspök és r. tanár	1857 püspökké választatott 1876.	Symb. theologia. Unitár. egyh.-tört. Paptan, Liturgika.... Szónoklati gyakorlatok	III. I. II III.	2 2 1	5	A vallásközönség iskoláinak főfelügyelője.
2	*Kovács János,* r. tanár.	1872	Angol nyelv	I. II. III.	2 2	4	Lásd alább
3	*Péterfi Dénes* lelkész és r. tanár	1876	Bölcsészet történelem	I. II. III.	1	1	Kolozsdobokaköri jegyző, a „K. Magvető“ szerkesztője, az ifj. „olv. önképzőkör“ védnöke.
4	*Boros György* r. tanár	1879	Héber nyelv „ „ Exegesis Bibliai bevezetés..... Hittan	I. II. I. II. I. II. I. II.	3 2 3 2 3	13	Tanügyi jegyző, a papn. „Önképző-körének“ védnöke, az Unit. Közlöny szerkesztője.
5	*Mózes András* lelkész és r. tanár	1881	Egyet. egyh. történet Egyetemes egyházjog	II. III. I. II.	3 3	6	Pénzügyi jegyző.
6	*Dr. Veress Lajos* óraadó tanár	1889	Egészségtan	III.	2	2	Lásd alább
7	*Iszlai Márton* szaktanitó	1888	Harmonia	I. II. III.	2	2	Lásd alább

b) A gymnasiumban.

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezletés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	*Kovácsi Antal,* r. tanár.	1857	Latin nyelv	V. VI. VII. VIII.	5 5 4 3	17	Közigazgatási jegyző
2	*Pap Mózes,* r. tanár.	1857	Mathematika	IV. V. VI. VII. VIII.	3 3 3 3 2	14	A VIII. osztály főnöke.
3	*Nagy Lajos,* r. tanár.	1851	Görög nyelv " Irálytan Költészettan Szónoklattan	VII. VIII. IV. V. VI.	3 3 3 3 3	15	Egyh. főjegyző, kolozsdobokaköri esperes, a dalárda védnöke, az Unit. Közlöny szerkesztője.
4	*Benczédi Gergely,* r. tanár.	1866	Fizikai földr. Természettan Ásványtan	III. VII. VIII. V.	2 4 4 3	13	Egyh. pénztárnok a természettani szertár őre és a VII. oszt. főnöke.
5	*Kovács János,* r. tanár.	1872	Magyar történelem Egyetemes történelem Magy. tört. Szónoklati gyakorlat	VIII. VII. VI. IV. VI. VII. VIII	3 3 3 2 1	12	Igazgató-tanár, kórház-felügyelő, a kolozsvári m. k. tud.-egyetemen az angol nyelv m. t. és a K. Magvető szerkesztője. Lásd fennebb.
6	*Ulár Pál,* r. tanár.	1873	Görög nyelv Latin nyelv " "	V. VI. IV. III.	5 4 5 5	19	Az V. és VI. gymn. o. főnöke s az alosztályuak olvasó egyletének védnöke.
7	*Péterfi Dénes,* lelkész és r. tanár	1876	Hittan Hittan Bölcselem Prédikáczió	VIII. VI. VII. VIII. VI. VII. VIII.	1 2 3 1	7	Lásd fennebb.
8	*Boros György,* r. tanár.	1879	Erkölcstan	V.	1	1	A vasárnapi vallásoktatás vezetője

Sorszám	Tanár v. tanító neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
9	*Dr. Veress Lajos,* óraadó tanár.	1889	Egészségtan	VII.	2	2	Városi alorvos.
10	*Benedek Áron,* óraadó tanár.	1874	Növénytan	IV.	3	3	A kolozsvári m.k. tanítónőképezde r. tanára.
11	*Grátz Mór,* óraadó tanár.	1888	Németnyelv	VI. VII. VIII.	3 3 2	8	Kolozsvári ágost. ev. lelkész.
12	*Kanyaró Ferencz,* okl. helyettes tanár.	1886	Magy. Irod. t. Magyarnyelv	VIII. VII. I. II. III.	3 3 4 4 3	17	Főtanodai könyvtárnok; a IV-ik gymn. o. főnöke.
13	*Boros Sándor,* okl. helyettes tanár.	1887	Rajz. geom. Mathematika	I. II. III. IV. I. II. III.	8 3 3 3	17	A II-ik gymn. o. főnöke.
14	*Dr. Nyiredi Géza,* óraadó tanár.	1889	Földrajz	I. II. III.	3 3 3	9	A kolozsvári m. kir. tud. egyetemen tanársegéd.
15	*Ruzicska Béla,* óraadó tanár.	1889	Állattan	VI.	3	3	A kolozsvári m. kir. tud. egyetemen tanár-segéd.
16	*Józan Miklós,* tanító.	1889	Latin nyelv	I. II.	6 6	12	Ellenőr, az I. gymn. oszt. főnöke.
17	*Marzloff Camilló,* szaktanító.	1886	Német nyelv	III. IV. V.	4 3 3	10	Bölcsészetkari hallgató.
18	*Pázsint Mihály,* tanító.	1889	Vallás	I. II. III. IV.	4	4	III. éves papn.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket elő-adott	Osztályok, melyek-ben elő-adott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
19	*Kővári Endre*, szaktanitó.	1870	Szabadk. rajz.	I. II. III. IV.	1—1	4	Képiró.
20	*Iszlai Márton*, szaktanitó.	1888	Harmonia Egyházi ének Orgona	I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. I. II. III. IV. V. Önkénte-seknek	5 3 2	10	A kolozsvári unitárius ekklé-zsia kántora.
21	*Kovács Imre*, szaktanitó.	1884	Szépirás	I. II. III.	1 1	2	Lásd alább.
22	*Albert Károly*, szaktanár.	1883	Testgyakorlat	I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII.	2 2 2	6	Torna-tanár a városi tornavi-vodában

c) Az elemi iskolában.

1	*Gál József*, tanitó.	1889	Minden tan-tárgyat a	4. el. o.	16	16	Pap-jelölt, isk. főnök, s a 4. e. oszt. főnöke.
2	*Gelei Gyula*, okl. tanitó.	1889	Minden tan-tárgyat a	3. el. o.	16	16	A 3. e. o. főnöke.
3	*Kovács Imre*, tanitó.	1889	Minden tan-tárgyat az Rajz Irás	1. 2. e. o. 3. 4. e. o. 3. 4. e. o.	16 2 1	19	III. éves papnöv. 1. és 2. e. o. fő-nöke.
4	*Ékárt Andor*	1889	Egyházi ének	1—4. el.	2	2	II. éves papnöv. és segédkántor

V. Magán-tanitás.

Főtanodánkban magántanitási rendszer van benlakással. Iskolai törvényeink értelmében magántanitói felügyelet alatt állanak — az igazgató ellenőrzése mellett — az öt gymn. oszt. és a négy elemi oszt. növendékei.

Minden tanitónak szoros kötelessége, szelid és okos bánásmód mellett tanitványát a közleczkékre előkésziteni; forditásait, számtani s más dolgozatait vele elkészittetni és kijavitani. Nevelője lévén tanitványának, köteles annak lelki és testi épsége, jólléte felett őrködni s mindent lelkiismeretesen megtenni, a mi tanitványa javára s előmenetelére szolgál. A magántanitás ideje d. e. 11—1-ig és d. u. 5—7 óráig van. Tapasztalás szerint a magántanitói rendszer hasznosnak és sikeresnek bizonyult.

Magántanitással foglalkoznak: a tanárjelöltek, köztanitók, papjelöltek, papnövendékek és a gymnasiumban a felosztályuak.

A kik javadalomban részesülnek, kötelesek a fizetésre képtelen szegény tanulók közül egynek oktatását ingyen elvállalni.

VI. A tanterv táblázatos átnézete.

a) A papnevelő intézetben.

	Osztályonként heti óraszám			
	III.	II.	I.	Együtt
Hittan	—	3	3	6
Az unitárius egyház történelme és Symbolica theologia (félév. tant.)	2	—	—	2
Bibliai bevezetés	—	2	2	4
Bölcsészet-történelem	1	1	1	3
Paptan és egyházszertartástan (féléves tantárgyak)	2	—	—	2
Exegesis	—	3	3	6
Egyháztörténelem	3	3	—	6
Egyetemes egyházjog	—	3	3	6
Héber nyelv	—	2	3	5
Angol nyelv	2	2	2	6
Szónoklati gyakorlatok	1	1	1	3
Egészségtan	2	—	—	2
Műének	2	2	2	6
	15	22	20	57

Megjegyzés. A papnöveldei tanfolyam összes tantárgyai közül az erkölcstan, theol. encyclopaedia, bibliai theologia és az unitárius egyházjog váltakozás nyomán nem adattak elő.

b) A gymnasiumban.

	Osztályonként heti óraszám								
	VIII.	VII.	VI.	V.	IV.	III.	II.	I.	Együtt
Vallástan . . .	1	2	2	1	1	1	1	1	10
Magyar nyelv	3	3	3	3	3	3	4	4	26
Latin nyelv . .	3	4	5	5	5	5	6	6	39
Görög nyelv .	3	3	4	5	—	—	—	—	15
Német nyelv .	2	3	3	3	4	3	—	—	18
Történelem . .	3	3	3	—	2	—	—	—	11
Földrajz	—	—	—	—	—	3	3	3	9
Természetrajz	—	—	3	3	3	—	—	—	9
Természettan .	4	4	—	—	—	2	—	—	10
Mathematika .	2	3	3	3	3	3	3	3	23
Bölcsészet . . .	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Egészségtan .	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Rajz. geometr.	—	—	—	—	2	2	2	2	8
Szépirás	—	—	—	—	—	1	1	1	3
Tornászat . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Szabadk. rajz .	—	—	—	1	1	1	1	1	5
Műének	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Egyházi ének .	—	—	—	1	1	1	1	1	5
	28	31	30	29	29	29	26	26	228

c) Az elemi iskolában.

	Osztályonkénti heti óraszám				
	4.	3.	2.	1.	Együtt
Vallás	2	3	3	3	11
Magyar nyelv	4	3	3	3	13
Beszéd- és ért. gyakorlat	—	—	2	2	4
Irva-olvasás	—	—	—	4	4
Földrajz	3	3	2	—	8
Számtan	4	4	3	3	14
Természetrajz	3	3	3	3	12
Irás	1	1	1	1	4
Rajz	1	2	1	1	5
Ének	1	1	1	1	4
	19	20	19	21	79

VII. A tanterv és tananyag egész évre vonatkozó vázlatos kimutatása.

a) A papnevelő intézetben.

III. éves papnövendékek.

Egyetemes egyháztörténelem. K. k. Varga Lajos II. köt. Het. 3 órán.

Symbolica theologia. Székely Mózes kézirati tankönyve nyomán. Első félévben. Het. 2 órán.

Az unitárius egyház történelme. Ferencz József k. i. tankönyve nyomán. Második félév. Het. 2 órán.

Papi gond. (Cura pastoralis). Ferencz József k. i. tankönyve. Második félév. Het. 2 órán.

Egyház-szertartástan. (Liturgica) K. k. Ferencz József k. i. tankönyve. Második félév. Het. 2 órán.

Bölcsészettörténelem. Dr. Pauer Imre könyve nyomán. Het. 1 órán.

Angol nyelvtan. Forditások magyarból angolra s angolból magyarra. Het. 2 órán.

Egészségtan. Erismann után, bővitve dr. Széll Lajosnak „Vezérkönyv az életmentés és egészségtanhoz“ czimü pályaművével; mely utóbbi tankönyvül is használtatott. Het. 2 órán. A tanitásnál irányul az tűzetett ki, hogy az illetők azon egészségtani ismereteket szerezzék meg, melyek által a népnek hasznos egészségügyi tanácsadói lehetnek. Éghajlati viszonyok, táplálkozás, lakviszonyok, talajviszonyok, véletlen veszedelem alkalmával segély-nyújtás. Járványos fertőző bajok, stb.

Szónoklati gyakorlatok. Félévenként 3 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

II. éves papnövendékek.

Hittan. A tanár előadása után. A „Summa universae Theologiae secundum unitarios“ czimü mű egy része olvastatott az első időszakban. Irásbeli dolgozat tárgya: 1 „Az Isten egy az atya“, ez a tétel bebizonyitandó volt az újtest. könyvekkől. 2. Az isteni gond-

viselés fogalma. Eléadva a XVII-ik században megjelent halotti beszédek alapján. Het. 3 órán.

Uj test. szövegmagyarázat és a görög szöveg olvasása. A synoptikus evangeliumokból: Máté I—VII. r. és Márk s Luk. a parallel helyek. Ezután a dogmatikus helyek birálata. A szövegmagyarázat tartatott a tanár eléadása alapján. Segédkönyv gyanánt szolgált Simén Domokos magyarázata Máté ev. 1-ső részeihez. — Irásbeli: Tanulmány a 4-ik evangeliumról; bevezetésül lefordítása és exegetikai magyarázata az 1-ső résznek. Het. 3 órán.

Bibliai bevezetés az új test. A tanár eléadása után. Irásbeli dolgozat: Tanulmány egy-egy tetszés szerint választott iratról. Het. 2 órán.

Héber nyelv. A syntaxis gyakorlatokkal. Genesis öt első része olvasása és birálata. Het. 2 órán.

Egyetemes egyháztörténelem. K. k. Varga Lajos II köt. Het. 3 órán.

Egyetemes egyházjog. K. k.: Kovács Ferencztől. Het. 3 órán.

Bölcsészettörténelem. Het. 1 órán, a III-ad évesekkel.

Angol nyelv. K. k.: Dallos Gy. „Angol nyelvtana". Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok: Félévenként 3 házi dolgozat és egy-egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia: Het. 2 órán.

I. éves papnövendékek.

Hittan. Mint a II-od évesek. Het. 2 órán.

Egyetemes egyházjog. K. k.: Kovács Ferencztől. Het. 3 órán.

Héber nyelv. A nyelvtan elemei. Olvasás s elemzés és irásbeli dolgozatok. Het. 3 órán.

Bölcsészet-történelem. Het. 1 órán, (a II-od és III-ad évesekkel.)

Uj test. szöveg magyarázat és a görög szöveg olvasása. Mint a II. évesek. Het. 3 órán.

Bibliai bevezetés az újtest. Mint a II. évesek. Het. 2 órán.

Angol nyelvtan. Dallos Gy. kézi könyve szerint. Het. 2 órán.

Szónoklati gyakorlatok. Félévenként 3 házi dolgozat és egy szóbeli előadás. Het. 1 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

b) A gymnasiumban.

VIII. gymn. osztály.

Valllástan. Unitárius egyháztörténelem. K. k.: Ferencz József „Egyháztörténelme". — Ethika. Télfy „Ethikája" után. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. A magyar nemzeti irodalom történeti ismer-

tetése, Kisfaludy Károlytól mostanig. K. k.: Beöthy Zsolt „Magyar irod. tört. II. köt.“ Havonként egy irásbeli házi és négy iskolai dolgozat. Feladatok: Mátyás király. (Jellemrajz.) — Emlékbeszéd egy elhunyt pályatárs felett. — Petőfi Sándor. — Kiosztott irod. tört. értekezés. — Katona és Bánkbánja. — A magyar nyelvújitás. — Takarékosságról. (Értekezés.) — Búcsubeszéd a középiskolától való megváláskor. (Oratio.) — Het. 3 órán.

Latin nyelv. Corn. Taciti Agricola; Horatiusból: Carminum és Epodon könyveiből, carmen saeculare; epistola ad Pisones, Satirarum lib. I. Satira. I. Magángyakorlatul Cicerotól Cato maior irásbeli forditása; forditás magyarról latinra irásban és szóval. Het. 3 órán.

Görög nyelv. Sokrates Apologiája és Phaidon Platontól. Az elsőből 10 és a másodikból 12 fejezet. Irásbeli forditás görögből magyarra két hetenként egyszer. Tanitási idő: hetenként 3 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Schiller, Tell Vilmos; kiadta és magyarázta Heinrich Gusztáv. Az első felvonás I—III. jelenet forditása széptani és tárgyi magyarázatokkal. Az irod. történetből: Klopstock, Lessing, Wieland, Herder, Göthe és Schiller élete és működése német nyelven bemutatva. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Történelem. Magyarország történelme. K. k.: Dr. Ribáry Ferencz: „Magyarország oknyomozó történelme.“ Kapcsolatban a magyar alkotmánytan fejlődésének s a nemzeti művelődésnek történelmével. Het. 3 órán.

Természettan. K. k.: Dr. Abt Antal Kisérleti természettan. Hangtan, fénytan, hőtan, villamosság, delejesség. A kosmographia elemei. Het. 4 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Szabóky Algebrája és Geometriája, progressiok. Ezeknek a kamatos kamat-számitásra való különbféle alkalmazásai. Combinatiok és binomialis együtthatók. Permutatiók és variatiok. Trigonometria. Het. 2 órán.

Bölcselem. Lélektan és Logika. K. k.: Dr. Brassai Sámuel lélektana és Logikája. Het. 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia: Het. 2 órán.

VII. gymn. osztály.

Vallástan. Egyháztörténelem. K. k.: Pálfi József egyháztörténelme. Het. 2 órán.

Magyar nyelv. A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése a legrégibb időktől Kisfaludy Károlyig. K. k.: Beöthy Zsolt. Magyar irod. tört. I. köt. — Havonként egy irásbeli házi dolgozat. Feladatok: A magyar hős mondakör. — Mit és mikép kell olvasnunk. — Kiosztott irod. tört. értekezés. (Életrajz.) A barátságról (Oratio.) — Mikes Kelemen. — Kiosztott physikai értekezés. — Csokonai Dorotytyája. — A jellem. (Oratio). Het. 3 órán.

Latin nyelv. Cicerotól: Oratio pro Sesto Roscio Amer. pro

imperio Pompei; Vergilius Aeneis lib. I. II. szemelvényesen; Cicero életirata, magyarból latinra forditva. Het. 4 órán.

Görög nyelv. Homer Iliásából és Odysseiából az első énekek. Két hetenként egyszer forditás. Het. 3 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv. Heinrich: Német Balladák és Romanczok II. rész. Schiller 6 hosszabb és rövidebb balladájának forditása s elemzése tárgyi és széptani magyarázatokkal és a balladáknak könyvnélküli gyakorlása. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Történelem. Egyetemes történelem. K. k.: Dr. Ribáry Ferencz tankönyve nyomán a közép- és újkor, kapcsolatosan a művelődés történelemmel s megfelelő térképekkel. Het. 3 órán.

Természettan. K. k.: Kisérleti természettan. Dr. Abt Antal. A fontosabb vegytani elemek és vegyek. A testek közös tulajdonságai. A mozgás és erőtan általános törvénye. A szilárd, cseppfolyós és légnemü testek mechanikája. Het. 4 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Szabóky Mértana. A síkmértan, alakitási és számitási feladatokkal. A test mértan végig gyakorlati számitási példákkal. A Trigonometria elemei. Het. 3 órán.

Egészségtan. Dr. Fodor József „Közegészségtan," a) táplálkozás, b) lakás, c) foglalkozás, d) a test ápolása, e) fertőző betegségek, f) véletlen veszedelem. Heti 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

VI. gymn. osztály.

Vallástan. (A VII. osztálylyal.) Heti 2 órán.

Magyar nyelv. Névy László Szónoklattana, hetenként 3 órán; s a mennyiben ennyi idő nem kellett a szónoklattannak a tanulására, egyik órát szónoki remekművek ismeretére és szavalati előadásra forditottuk. Készitettek 8 irásbeli dolgozatot és pedig 4 értekezést, két khriát, egy verset és egy tökéletes szerkezetü szónoki beszédet.

Latin nyelv. Sallustius de Conjuratione Catilinae. Virgiliis Georgicon lib I—IX.; ekloga I. Minden héten irásbeli forditás magyarra vagy magyarból. Het. 5 órán.

Görög nyelv. K. k.: Szamosi. Görög nyelvtan és Horváth: Schenkl: Chrestomathia. Az alak- és igetan általános ismétlése után a μι végü és rendhagyó igék. Olvasmány a Cyropediából. Cyrus származása, az ifjuság neveltetése a persáknál. (Cyr. I. 2. 1—15); Cyrus és Astyages (Cyr. I. 3. és 4., 1—3), az első vadászat (Cyr. I. 4, 4—15.) összekötve nyelvi, tárgyi és mondattani magyarázatokkal, folytonos elemzéssel, szók gyűjtése és betanulásával. Xenophon élete és műveinek becslelése. Két hetenként egy iskolai irásbeli forditmány magyarról görögre s extemporálék. Het. 4 órán.

Német nyelv. Olvasókönyv: Heinrich, Deutsches Lehr und Lesebuch II. kötet, 10 hosszabb és rövidebb költemény forditása, elemzése, tárgyi s széptani magyarázatokkal és a költeményeknek

könyvnélküli gyakorlása; prózai művek olvasása és forditása. Irásbeli gyakorlatok. Het. 3 órán.

Történelem. Egyetemes történelem. Dr. Ribáry Ferencz tankönyve nyomán. Az ó-kor és a közép-korból a népvándorlás megfelelő térképekkel. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k.: Kriesch János: Állattan. V. kiadás. Az állati test alkotásáról és működéséről. Az állati szövetekről. Az állati szervekről és működésükről. Az állatok rendszertana. A Gerinczesek, Puhányok, Izeltlábuak, Férgek, Tüskebőrüek, Ürbelüek és Véglények körei. Het. 3 órán.

Mathematika. Mocnik algebrája. Logarithmusok, s ezeknek különbféle müveletekre való alkalmazása. Első rendü egyenletek egy és több ismeretlennel. Másodrendü tiszta és vegyes egyenletek. Ezeknek teljes elmélete. Számtani és mértani haladványok. Het. 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Hármonia. Het. 2 órán.

V. gymn. osztály.

Erkölcstan. Általános erkölcsi elvek. Az erkölcsi szabályok alkalmazása a gyakorlati életre. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Költészettan Névy Lászlótól. Het. 3 órán. Irásbeli dolgozatokat nem annyiban eredeti művekben adtak, mint inkább felmutatták az egyes remek müvekben látható szabályokat.

Latin nyelv. Cornelius Neposból: Miltiades, Aristides, Themistocles és Hannibál. Ovidius Metamorph. lib. I. II. szemelvényesen. Hetenként irásbeli dolgozat. Het. 5 órán.

Görög nyelv. K. k.: Szamosi: Görög nyelvtana és olvasókönyve. Alaktan. A betük ismertetése és a hangsulyos olvasás általános szabálya után a három névragozás, melléknevek fokragozása, igehatározók, számnevek, névmások. Igetan. Egyes idők képzése a μι végü igékig. Az olvasókönyvből erkölcsi mondások, több mese és adoma szó- és irásbeli forditásával, szók gyüjtése és betanulásával és folytonos elemzéssel. Kéthetenként egy iskolai irásbeli forditmány. Extemporalék. Het. 5 órán.

Német nyelv. K. k.: Felsmann „Deutsches Lesebuch für Mittelschulen“. Prózai és verses olvasmányok szóbeli és irásbeli forditása, azok elemzése és könyvnélkül való elmondása, az alak- és mondattan folytonos és rendszeres ismétlése és gyakorlása mellett. Kéthetenként egy magyar prózai olvasmány zárthelyi irásbeli forditása. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k.: Ásvány-, kőzet- és földtan, Dr. Koch Antal. Chemiai előismeretek. Az ásványok alaki és természettani tulajdonságai. Az egyes ásványok ismertetése; a kőzettan és a földtan. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Brassai Sámuel: Algebrai gyakorlatok. Hatványozás. Kéttaguaknak magasabb positiv egész hatványai (Pascal-féle háromszög.) Hatványmennyiségekkel való számolások. Ne-

gativ rangjelek. Tört rangjelek. Négyzetgyök. Köbgyök. Számolás gyökmennyiségekkel. Mértan. A planimetria fő tételei. Het. 3 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat, stb. különféle minták után. Het. 1 órán.

Műének. Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

IV. gymn. osztály.

Vallástan. Ferencz József, Unitárius kátė. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. Irálytan Névy Lászlótól. Egyszerü és szép irály elméletét és fajait, megfelelő irásbeli dolgozatokkal. Het. 3 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz-Dávid: Latin nyelvtan és Gyakorlókönyv s Elischer József: Latin olvasókönyv. Az esettannak ismétlése mellett az idők és módok használata a fő és mellékmondatokban , infinitivusi és perfectumi szerkezet, oratio obliqua, gerundium és supinum, a római naptár ismertetése, rövid hang és versmértan. A szabályok begyakorlására a Gyakorlókönyv IV. részének ide vonatkozó több darabja magyarról latinra. Titus Livius Róma történetéből az előkor (I. Cap. 1—8) s a királyok kora (I. Cap. 9—60) a római élet rövid ismertetésével; Phaedrusból 10 mese és Ovidiusból Romulus és Remus megmentése (Fast. II. 382—420), Róma alapitása és Remus halála (Fast. IV. 809—858), összekötve tárgyi, mondattani, régiségtani és versmértani magyarázatokkal, a nagyobb résznek könyvnélküli betanulásával és az egyes irók életrajzával. Szók gyűjtése és betanulása. Kéthetenként egy iskolai és egy házi irásbeli forditmány magyarról latinra és viszont s extemporalék.

Német nyelv. K. k.: Brassai Sámuel „Okszerü vezér": Az alaktani főbb szabályok ismétlése, igeragozás, a melléknév fokozása és ejtegetése, igehatározók használása és felosztása. Szóbeli forditás magyarról németre és megforditva; német költemények könyvnélküli betanulása. Kéthetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok, magyarból németre s viszont. Het. 3 órán.

Történelem. Magyarország történelme Dr. Török István tankönyve nyomán. Het. 2 órán.

Természetrajz. K. k.: Kriesch János Növénytan. Átdolgozta Dr. Simkovics Lajos. Egyes növények leirása. Növénytan története, a sejttudomány. A növényország csapatainak ismertetése. A thalluszosok, mohok, protalliumok csapata. A virágos növények rendszeres ismertetése. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Brassai Sámuel: Algebrai gyakorlatok. Bevezetés a betüszámtanba. Összeadások, kivonás, szorzás, osztás egész számokkal. Ugyanazon müveletek törtszámokkal. Tizedes törtek. Láncz- és közelitő törtek. Arányok.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria. III. rész. A kör, mint mértani hely. Távolságok mérése. A rhombus tulajdonságain alapuló szerkesztések. Derékszög szerkesztése.

Háromszögek hasonlósága és egybevágása. Egyenes vonalu idomok átalakitása. Helyszinrajzok magyarázata és készitése. A kör, érintő és húr főbb tulajdonságai s az ezen alapuló tételek tárgyalása. Kerületi és központi szögek. Két kör viszonyos fekvése. A kör területe. Körbe és kör körül irt sokszögek. A kúpszeletekről az elméleti részszel egyidejüleg a megfelelő geometriai rajzok s ezen kivül különböző színezett diszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Tájkép, virág, állat stb. különféle minták után. Heti 1 órán.

Műének: Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

III. gymn. osztály.

Vallástan. Ferencz József, „Unitárius káté“. K. k. A vallásról. Istenről. Krisztusról. Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Rendszeres magyar nyelvtan. Bodnár és Iványi: Olvasókönyv II. köt. A hangtan, szótan és mondattan rendszeres áttekintése. Értelmes olvasás. Olvasmányok elbeszélése és szavalás. Kéthetenként irásbeli iskolai vagy házi dolgozat. Het, 3 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz-Dávid: Latin nyelvtan és gyakorlókönyv. A mult tanévben tanultak ismétlése mellett a mondatrészek s azok egyezése, a nominativus, accusativus, dativus, genitivus s ablativus használata és sajátságok a névszók használatában. A mondattani szabályok begyakorlására a Gyakorlókönyv IV. részének 1—9, 11—25., 26., 28, 29., 31., 32. pontjai magyarból latinra. Etymologiai szócsoportok tanulása. Kéthetenként egy iskolai és egy házi irásbeli forditmány magyarból latinra és extemporalék. Het. 5 órán.

Német nyelv. K.k.: Dr. Brassai Sámuel „Okszerü vezér.“ Az alaktanból az articulus, főnevek, helyettesek ragozása; a segédigék használása és hajlitása; az ige ragozása: a mondattanból: egyszerü mondatok, mondatrészek és ezek elhelyezése. Szóbeli fordítás magyarból németre s viszont. Kéthetenként zárthelyi irásbeli dolgozatok magyarból németre s viszont. Het. 4 órán.

Földrajz. K. k.: Dr. Brassai Sámuel földiratának második v. polgári része Buzogány Árontól. Európa államainak polgári földirata. Ázsia, Afrika, Amerika polg. földirata. Térkép rajzolás. Heti 3 órán.

Fizikai földrajz. K. k.: Dr. Schmidt Ágost. A fizika főbb törvényei. A föld mint világtest . . . . . . vize és légköre. Hetenként 2 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Schmidt Számtana, a II-od oszt. tananyagának rövid ismertetése. Összetett viszonyok és arányok. Összetett hármas-szabály. Egyszerü kamatszámitás. Leszámolás. Időhatár számolás. Arányos osztás. Vegyités és lánczszabály. Pénznemek ismertetése. Kamatos kamat-számitás elemei. Kéthetenként 1—1 közórai dolgozat.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab Rajzoló geometria II. rész. A stereometria rövid ismétlése. Az egyenes és sík egymáshozi viszonya, két vagy több sík egymáshozi viszonya. A lapszög fogalma. Rokon testek. A testek symmetriája. A Projectio fogalma. Pont, vonal, lap, és különböző testek projectialása egy és két proiectio lapra. Orthogonalis és ferde proiectio. A tengely-kereszt fogalma és alkalmazása. Az árnyék és távlattan fogalma és elemi részei. Az elméleti részhez szükséges rajzokon kivül különböző díszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Szépirás. Vajda Pál: „Szépirási mintái“ nyomán tanitva ütem szerint. Először a kis betüket, azután a nagyokat. Osztályban a növendékek a szép és szabályos vonások könnyebb elsajátitása végett e czélra külön készitett irkákba irtak. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat, stb. különbféle minták után. Het. 1 órán.

Műének: Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

II. gymn. osztály.

Vallástan: K. k.: Nagy Péter: „Ó-szövetségi történetek.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Magyar nyelvtan. II. rész. Gáspár és Kovácsi: Olvasó könyv. Ragos és névútos határozók. Összetett szerkezetü, mellé és alárendelt mondatok. Többszörösen összetett mondatok. Szóképzés, synonimák egybeállitása, olvasmányok alapján. Értelmes olvasás és az olvasottak előadása. Szavalás. Két hetenként irásbeli iskolai vagy házi dolgozat. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz F., Kis L.: Latin nyelvtan és Gyakorló könyv. Alaktan-folytatás. Conjugatio. Határozók. Kötőszók, praepositiók. Het. 6 órán.

Földrajz. K. k.: Dr. Brassai Sámuel földirata. Afrika, Amerika, Ausztrália föld és talaj alakulása, domborzati viszonyok. Hegy és vizrajz; légnövényi és állati viszonyok. Magyarország politikai felosztása. Térkép rajzolás. Het. 3 órán.

Mathematika. Az I. oszt. tananyag rövid ismétlése. Számolási röviditések Röviditett számtani műveletek korlátolt pontossággal. Olasz gyakorlat. A hazai és fontosabb idegen pénznemek és mértékek ismertetése és átszámitása. Viszonyok. Arányok. Egyszerü hármas szabály alkalmazása. Százalék, agio, discont számitás. Két hetenként 1—1 közórai dolgozat. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria II. rész. A terület számitás ismétlése; hasonló, egyenlő és egybevágó idomok. Szimmetriás fekvésü idomok és azok szerkesztése. Stereometria alapszög és szöglet fogalma. Szögletes és gömbölyü testek, azok területe és köbtartalma, különös tekintettel azok ábrázolására. Díszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Szépirás. Magyar irás ütem szerint. Vajda Pál: „Szépirási mintái“ nyomán. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz: Tájkép, virág, állat, külünbféle minták után. Het. 1 órán.

Műének. Het. 2 órán.

Egyházi ének. Het. 1 órán.

I. gymn. osztály.

Vallástan: K. k.: Nagy Péter: „Újszövetségi történetek.“ Het. 1 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Szinnyei: Magyar nyelvtan I. rész. Gáspár és Kovácsi: Olvasó könyv. Egyszerü mondat és mondat részek, fő és mellék mondatok megkülönböztetése. Alaktan. Szóképzés. Értelmes és kellően hangsulyozott olvasás. Az olvasmányok tartalmi megmagyarázása és szabadon való elbeszélése. Könyvnélkül tanult versek szavalása. Két hetenként egy irásbeli házi vagy iskolai dolgozat, a nyelvtan és helyesirás begyakorlására. Het. 4 órán.

Latin nyelv. K. k.: Schultz F., Dávid J.: Latin nyelvtan és Gyakorló könyv. Alaktan. Névragozások, melléknevek fokozása, számnevek, névmások. Hetenként egy megfelelő irás dolgozat. Het. 6 órán.

Földrajz. K. k.: Dr. Brassai Sámuel földirata: Európa és Ázsia föld és talaj alakulása. Hegy, vizrajzi, lég, növény és állati viszonyok. Térkép rajzolás. Het. 3 órán.

Mathematika. K. k.: Mocnik-Schmidt: Számtana. A számjegyek ismertetése alaki és helyi értékük szerint. A négy alapművelet begyakorlása egész és tizedes törtszámokkal. A számok oszthatósága. Egyszerü és összetett számok. A közönséges törtek ismertetése, s azok átváltoztatása tizedes törtekké, egészekké és viszont. A négy alapművelet közönséges törtekkel. Kéthetenként 1—1 közórai dolgozat. Het. 3 órán.

Rajzoló geometria. K. k.: Landau-Wohlrab: Rajzoló geometria. A pont és vonal. Irányvonalak. Három, négy és sokszögek ismertetése, főkép rajzolás útján. Ferde irányok. Egyenesek nagysága és mérése. Távolságok összehasonlitása. A szög fogalma. Szögmérés. A kör és vonalai. A kör osztása. Körbe és kör körül irt idomok. Terület számitás. Különböző szalagok, csillagdiszitmények rajzolása. Het. 2 órán.

Szépirás. Magyar irás ütem szerint. Vajda Pál: „Szépirási mintái“ nyomán. Het. 1 órán.

Tornászat. Het. 2 órán.

Szabadkézi rajz. Tájkép, virág, állat stb. különbféle minták után. Het. 1 órán.

Műének: Het. 2 órán.

Egyházi ének: Het. 1 órán.

c) Az elemi iskolában.

4. elemi osztály.

Vallástan. K. k.: Nagy Péter: (Ó-testamentumi) Szent történetek. Het. 2 órán.

Magyar nyelv. K. k: Nagy László: Nyelvtani gyakorlókönyv a népiskolák III. és IV. osztályai számára czimü tankönyv alapján a származék szavakról s ezek képzőiről. Az egyszerü és összetett mondatokról s ezek közül különösen azokról, melyek fő és mellék, továbbá mellérendelt mondatokból vannak alkotva. A rendes és rendhagyó igék tárgyatlan ragozása a különböző módokban; a módok és idők ismertető jelei. A Gáspár és Kovácsi-féle olvasó könyvből szó és mondattani elemzés. Nehány vers és olvasmány. A tanultakról irásbeli dolgozat. Het. 4 órán.

Földrajz. K. k.: „Györke historiája Erdélyről" czimü könyv szerint: Erdély régi népei; vezérek, fejedelmek és vajdák kora. Továbbá Györke Erdélyt újra beútazta, szerint Erdély folyói, városai és hegyei s ezek nevezetességeinek ismertetése. Erdély térképének lerajzolása.

Természetrajz. K. k.: Buza János: „Természetrajz" czimü tankönyv alapján a növény és ásványtani rész ismertetése. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai Sámuel: „Számitó Sokrates" nyomán a 4 számtani alapmüvelet gyakorlása fejben, egész számokkal és közönséges törtekkel; továbbá Mocnik-Szabóky „Számtana" alapján egész számokkal és tizedes törtekkel a 4 számtani alapmivelet fejben és irásban. Het. 4 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Rajz. Fröbel és Hermes-féle minták alapján. Het. 2 órán.

3. elemi osztály.

Vallástan. K. k.: „Szenttörténetek" Simén Domokostól. I. félév: Ó-szövetség. II. félév: Uj-szövetség s a vallásjavitás és az unitarismus rövid ismertetése. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Nagy László „Nyelvtani gyakorlókönyv", átdolgozta Komáromy Lajos. I. félév: A beszédrészek, az egyszerü, összevont s jelzővel bővitett mondatok ismertetése, a melléknevek fokozása stb. II. félév: Az előbbiek ismétlése. Tárgy. Határozók tana. Közben versek és elemzés a Gáspár olvasókönyv III. kötetéből. Az olvasmányok elbeszéltetése. Het. 3 órán.

Földrajz. K. k.: Herczeg Sándor; „A földrajz elemei." I. félév: A földrajzi ismeretek elemei és a „Toldalékban foglalt alapvető felvilágositások: mi a vár, gyár, bánya, muzeum? stb. Továbbá a magyar királyságról általánosan. Erdély határai, földe, folyói, gazdasága, lakói, felosztása. II. félév: Az előbbiek ismétlése után Erdély me-

gyéi; a tulajdonképeni Magyarország és a kapcsolt részek. Végül az osztrák császárság egyes tartományairól röviden. Het. 3 órán.

Természetrajz. K. k.: Buza János természetrajza. I. félév: Emlős állatok. II. félév: Madarak. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai: „Számitó Socrates“; I. félév: Egész számok összeadása, kivonása, szorzása és osztása fejben. Szorzótábla és a törtek I—V. szakaszig. II. félév: Ismétlés az előbbiekből és a müveletek törtekkel. A törtek leirása V—XII. szakaszig. Het. 4 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes hálózott rajzmintái alapján. Het. 2 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Üteny szerint és minták után. Het. 1 órán.

2. elemi osztály.

Vallástan. K. k.: A keresztény vallás elemei kérdésekben és feleletekben az unitáriusok szerint, Kriza Jánostól. Az Ujszövetségből a következő történetek: Jézus születése. Jézus a templomban, Keleti bölcsek. Keresztelő János. A szamariai nő. Péter halászata, a bűnbánó nő, stb. Het. 3 órán.

Magyar nyelv. K. k.: Gáspár és Kovácsi: „Olvasókönyv.“ I. félév: Értelmes olvasás és versek tanitása. II. félév: K. k.: Nagy László „Nyelvtani gyakorló“-ból irásjelek, a hangzók, szótagolás, névelők, tárgynév, névmás, cselekvésszó, milyenségszó, többes ragok, kérdő, tagadó, állitó mondatok és a cselekvésszó három főbb idejének ismertetése. Végre fogalmazások, értelmes olvasás és versek. Het. 4 órán.

Földrajz. I. félév: Nagy László: „Beszéd ért. gyakorlatok“ a III. szakaszból: az ember, család, családtagok. IV. sz. A helység lakosai, polgári élet. V. sz. A helység és határai, összekötve földrajzi előfogalmakkal. VI. sz. A természet körébe eső némely jelenségek. II. félév.: K. k.: Pánczél Ferencz: Kolozsvár részletes földrajza. Het. 2 órán.

Állattan: K. k.: Pánczél Ferencz. I. félév: Honi vad emlős állatok. II. félév: Honi vad szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai: „Számitó Sokrates“ I. félév: I—III. szakaszig. II. félév: III—V. szakaszig. Het. 3 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Ének. Het. 1 órán.

Irás. Minta és üteny szerint. Het. 1 órán.

1. elemi osztály.

Vallástan. Mindkét félévben erkölcsi elbeszélések és versek. A gyermekek saját cselekedetei, felvilágositva találó példákkal. Pánczél Ferencz: „Erkölcsi elbeszélője“ nyomán. Het. 3 órán.

Irvaolvasás. K. k.: Gönczy ABC-je. Folyékony és értelmes

olvasás. Az emlékező tehetség gyakorlására és a szavak helyes kiejtéseért versek is tanittattak. Het. 4 órán.

Beszéd-értelem gyakorlat. K. k.: Nagy László „Vezérkönyve“ alapján. Het. 2 órán.

Állattan. K. k.: Pánczél Ferencz. I. félév: Honi házi emlős állatok. II. félév: Honi házi szárnyas állatok. Het. 3 órán.

Számtan. K. k.: Brassai: Kisdedek számvetése.“ I. félév: A négy alapmüvelet elméletben egész számokkal a 30-as számkörben a számoló gépen. II. félév: A százas számkörben a négy alapmüvelet fejben és palán egész számokkal. A méter-mérték bemutatása. Het. 1 órán.

Rajz. Fröbel Frigyes és Kozma-Felméri rajzmintái alapján. Het. 1 órán.

Irás. Minták után és üteny szerint. Het. 1 órán.

Ének. Het. 1 órán

VIII. Nem kötelezett tantárgyak, melyeket önkéntesen tanultak:

a) Angol nyelvet tanult 17 növendék.*)
b) Orgonázást „ 10 „
c) Zenét „ 20 „

Megjegyzés. A tordai és székely-kereszturi középtanodáinknál a megfelelő gymnasialis és elemi osztályokban ugyanaz a tanterv van keresztülvive, mint a kolozsvári főtanodában.

---

*) A papnövendékekkel jártak angol nyelvre.

IX. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 1889—90-ik tanévben.

a) A papnevelő intézetben.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Papjelöltek.			
Gálfi Lőrincz	unitárius	1865	Sinfalva.
Gál József	„	1861	Dombó.
Göncz Mihály	„	1866	Árkos.
Összesen: 3.			
III. éves papnövendékek.			
Józan Miklós	unitárius	1869	Torda.
Pázsint Mihály	„	1867	N.-Solymos
Kiss Aladár m. t.	„	1868	Laborfalva.
Kovács Imre	„	1866	K.-Solymos
Máthé Lajos m. t.	„	1868	Városfalva
Összesen: 5.			
II. éves papnövendékek.			
Vári Albert	unitárius	1868	Martonos.
Lőrinczi Dénes	„	1868	Szt.-Ábrahám.
Székely András	„	1866	Verespatak.
Ekárt Andor	„	1869	Toroczkó.
Péter Sándor	„	1868	Al.-Siménfalva.
Összesen: 5.			
I. éves papnövendékek.			
Szász András	unitárius	1869	Korond.
Márkos Ferencz	„	1868	Medesér.
Biró Lajos	„	1869	Iszló.
Demeter Dénes	„	1869	Csekefalva.
Geréb Zsigmond	„	1869	H.-Szt.-Pál
Sándor Géza	„	1869	Gyepes.
Benczédi Domokos	„	1867	F.-Benczéd.
Összesen: 7.			

b) A gymnasiumban.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
VIII. gymn. osztály.			
Sinczki Géza	unitátius	1872	Kolozsvár.
Vas József	"	1871	Sz.-Keresztur.
József Lajos	"	1871	M.-Zsákod.
Elekes Lajos	"	1870	Al.-Siménfalva.
Reich János	ágost. hitv.	1872	Kolozsvár.
Nagy Dénes	unitárius	1870	Szind.
Nagy Lajos	"	1872	H.-Ujfalu.
Kelemen Árpád	"	1870	M.-Szent-Király
Ifj. Pál István	"	1872	Toroczkó.
Demeter Sándor	"	1870	M.-Zsákod.
Gelei András	"	1870	Árkos.
Csongvai Géza	"	1873	Torda.
Feldheim Béla	izraelita	1870	Brátka.
Létai Gyula	unitárius	1872	Ar.-Rákos.
Kővári Árthur	"	1872	Kolozsvár.
Csiki Tivadar	róm. kath.	1870	Verespatak.
Kelemen Gábor	unitárius	1870	M.-Vásárhely.
Pálfi Mór	"	1871	Bágyon.
Lőfi Ödön	"	1872	Bölön.
Kozma László	"	1871	Sz.-Keresztur.
Ebergényi Győző	ev. ref.	1869	Verespatak.
Léderer Miksa	izraelita	1871	Élesd.
Szabó László	unitárius	1869	Szőkefalva.
Kilyén Ferencz	ev. ref.	1871	M.-Valkó.
Zoltán Albert	unitárius	1869	Héviz.
Szathmári Elek	"	1870	Harangláb.
Hart Albert	izraelita	1871	Kolozsvár.
Györke János	unitárius	1869	T.-Szent-György
Fülöp Mózes	"	1869	Bözöd.
Id. Pál István	"	1870	Toroczkó.
Péterfi Áron	"	1869	N.-Kede.
Váradi Ferencz	"	1871	Alsó-Jára.
Boros Károly	"	1869	Szent-Gericze.
Kovács Miklós	"	1869	Toroczkó.
Fábián János*	"	1869	B.-Kőrispatak.
Összesen: 35.			
VII. gymn. osztály.			
Ürmösi Károly	unitárius	1872	Abrudbánya.
Schuszter Erich	ágost. hitv.	1873	Fogaras.

*-gal jelöltek évközben kimaradtak.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Fon Béla	izraelita	1872	Kolozsvár.
Máthé István	unitárius	1871	Városfalva
Májai Mihály	"	1870	Ny.-Csikfalva.
Sükösd Zsigmond	"	1871	S.-Szt.-Király.
Zsurzs Aurél	görög kel.	1870	Runk.
Deák Ferencz	unitárius	1872	F.-Váralja.
Péterfi Albert	"	1873	N.-Ajta.
Bedő Ferencz	"	1871	S.-Kőröspatak.
Gál Pál	"	1872	Kövend.
Fodor Máté	"	1872	Ar.-Rákos.
Deák Izsák	"	1873	F.-Váralja.
Mendel Márkusz	izraelita	1871	Kolozsvár.
Velits Ödön	ágost. hitv.	1873	Torda.
Szathmári Pál	unitárius	1872	Kövend.
Raffaj Dániel	"	1871	Bözöd.
Nagy Zoltán	"	1871	Ny.-Szent-László.
Biró István	"	1872	Ar.-Rákos.
Schankebank Albert	ágost. hitv.	1870	Teke.
Simon György	görög kath.	1868	Alsó-Szolcsva.
Csegezi Árpád	unitárius	1870	Csegez.
Szenkovics Aurél	róm. kath.	1870	Brassó.
Nagy Béla	unitárius	1872	Sz -Kraszna
Németh Ödön	"	1872	Csekefalva.
Kelemen Kálmán	"	1872	M.-Szent-Király
Huszár János	"	1872	Kolozsvár.
Pálfi István	"	1872	Várfalva.
Szabó Ödön	ev. ref.	1870	Szathmár.
Ambrus József *	unitárius	1873	Torda.
Dali Vilmos	"	1872	Bágyon.
Varga Béla	"	1870	H.-Szent-Péter.
Halmágyi Károly *	"	1870	Túr.
Összesen: 33.			
VI. gymn. osztály.			
Ferencz József	unitárius	1874	Kolozsvár.
Török Gábor	"	1870	F.-Rákos.
Pálfi Márton	"	1873	Várfalva.
Halmágyi Gábor	"	1875	Lugos.
Krausz Miksa	izraelita	1875	Gyalu.
Kisgyörgy Lajos	unitárius	1873	Bölön.
Hunwald Lajos	izraelita	1873	Fekete-Erdő.
Ürmösi Károly	unitárius	1874	Tarcsafalva.
Balázs Ferencz	"	1871	Csehétfalva.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Borbély Ernő	ágost. hitv.	1873	Brassó.
Gothárd Sándor	unitárius	1873	Szováth.
Dimény Mózes	„	1871	Uj-Székely.
Simonfi Márton	„	1871	Bágyon.
Sófalvi Gyula	„	1872	Csehétfalva.
Ádámosi Béla	„	1874	Kövend.
Hintz György	ágost. hitv.	1874	Kolozsvár.
Koncz József	unitárius	1872	Bethlen.
Gyöngyösi Gábor	„	1872	Kálnok.
Geréb Ádám	„	1873	Al.-Boldogfalva.
Tóth György	„	1871	Bölön.
Fodor Ödön	„	1873	Kentelke.
Landeszman Mór	izraelita	1873	Kolozsvár.
Böjthe Benedek	ev. ref.	1872	Brassó.
Borbély Sámuel	unitárius	1873	Ar.-Rákos.
Vas Miklós	„	1873	H.-Keményfalva.
Simon Balázs	ev. ref.	1874	Martonos.
Kolozsvári Pál	unitárius	1870	T.-Szent-György
Hart Árpád	izraelita	1873	Kolozsvár.
Szabó Mózes	unitárius	1870	H.-Almás.
Lőrincz Dénes	„	1873	K.-Keményfalva.
Csíki István	„	1872	Dombó.
Bedőházi József	„	1872	Kálnok.
Benkő János	„	1872	K.-Solymos.
Pálfi Dezső	„	1871	M.-Szilvás.
Cseh Lajos m. t.	„	1873	Szt.-Gericze.
Desbordes Ernő m t.	róm. kath.	1874	Koronka.
Tompa Árthur m. t.	ev. ref.	1872	Kolozsvár.
Csegezi Tamás m. t.	unitárius	1870	Vajda-Szent-Iván.
Menyhárt János m. t.	„	1865	Uj-Székely.
Gál Domokos*	„	1874	Kövend.
Összesen: 40.			
V. gymn. osztály.			
Grátz Gusztáv	ágost. hitv.	1875	Gölniczbánya.
Simándi József	unitárius	1875	Toroczkó.
Veress Gábor	„	1874	Székely-Keresztur.
Keller Sámuel	izraelita	1875	Szilágy-Somlyó.
Botár János	unitárius	1875	Toroczkó.
Bernáth Lázár	izraelita	1872	Búza.
Gothárd Kálmán	unitárius	1874	Sztána.
Kohn Dezső	izraelita	1875	N.-Várad.
Orlea Tivadar	görög kel.	1871	Topánfalva.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Peller Izidor	izraelita	1874	Kolozsvár.
Jeszenszki Gyula	ágost. hitv.	1875	Tövis.
Balogh György	unitárius	1872	Toroczkó.
Szilágyi Tamás	„	1871	Bágyon.
Tüske Ferencz	ágost. hitv.	1875	Kolozsvár.
Nagy Antal	unitárius	1873	Náznánfalva
Kovács István	„	1873	Toroczkó.
Frankkis Ferencz	„	1873	Kolozsvár.
Tobiás József	róm. kath.	1872	Komjátszeg.
Istvánfi Árpád	unitárius	1875	Budapest.
Éjszaki Ödön	„	1875	Budapest.
Albisi Géza	ev. ref.	1874	Szombattelke.
Ungur Sándor	görög kath.	1871	Karika.
Simon József	unitárius	1873	Toroczkó.
Bodor László	ev. ref.	1872	Kolozsvár.
Szabó Árpád	„	1872	Nagy-Bánya.
Fekete Károly	„	1871	Tacs.
Iszlai József, m. t.	unitárius	1874	M.-Kis-Sáros.
Összesen: 27.			
IV. gymn. oszt.			
Benczédi Lőrincz	unitárius	1876	Kolozsvár
Sipos Gábor	ev. ref.	1874	Kolozsvár
Feldheim Mór	izraelita	1876	Brátka
Dézsi Ferencz	unitárius	1876	Nagy-Ajta
Medveczki László	ágost. hitv.	1876	Budapest
Miklósi Ferencz	unitárius	1874	Toroczkó
Nagy Béla	„	1874	Iszló
Hunwald Ernő	izraelita	1875	Kolozsvár
Rédiger Pál	unitárius	1874	Dicső-Szt.-Márton
Fodor Jenő	„	1875	Kentelke.
Nagy Jenő	„	1873	Jobbágyfalva.
Gábor Dezső	„	1874	Al.-Jára.
Almási Ferencz	„	1874	Toroczkó.
Kelemen György	„	1875	M.-Szt.-Király.
Kovács Béla	„	1875	S.-Kálnok.
Zobátz Viktor	ev. ref.	1877	Gyéres.
Duha Dénes	róm. kath.	1876	Kolozs-Kara.
Tarsoly Sándor	ev. ref.	1876	Felvincz.
Vaszinka Tamás	görög kath.	1875	Bedelő.
Boldor László	„	1872	Ugrutz.
Keleti Géza	róm. kath.	1874	Kolozsvár.
Veress Zoltán	unitárius	1875	Hátszeg.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Balla Árthur	unitárius	1874	Ny.-Szt.-László.
Balogh Lajos	"	1875	Kövend.
Összesen: 24.			
III. gymn. osztály.			
Haftl József	ágost. hitv.	1876	Kisbér.
Sipos Aladár	ev. ref.	1876	Kolozsvár.
Beczkai János	unitárius	1877	Kolozsvár.
Rédiger Árpád	"	1877	Dicső-Szt.-Márton.
Knobloch Géza	róm. kath.	1877	Abrudbánya.
Fekete Pál	unitárius	1875	Kolozsvár.
Barabás Ábel	"	1877	Verespatak.
Kolbai Sándor	róm. kath.	1877	Kolozsvár.
Gábor József	unitárius	1876	Al.-Jára.
Kádár László	"	1875	Korond.
Ambrus Gerő	"	1877	Kolozsvár.
Fodor Ferencz	"	1875	Póka.
Kolozsvári László	róm. kath.	1878	Kolozsvár.
Honigberger István	ágost. hitv.	1876	Kolozsvár.
Csomai József	róm. kath.	1875	Kolozsvár.
Pakó Gyula	"	1874	Szt.-Gericze.
Balla Aladár	"	1875	Ny.-Szt.-László.
Szabó Albert	unitárius	1874	T.-Szt.-György.
Simó János	"	1876	Szt.-Ábrahám.
Péterfi Béla	"	1876	Budapest.
Battek Gyula	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Kászoni Árpád	unitárius	1874	Ny.-Szt.-László.
Koródi János	"	1875	F.-Rákos.
Jánosi Ferencz	"	1874	Búzaháza.
Bedő Béla	"	1874	S.-Kőröspatak.
Bedő Bálint	"	1876	S.-Kőröspatak.
Ferenczi János	"	1875	Al.-Jára.
Bartha István	"	1875	Verespatak.
Czupor András	"	1875	Toroczkó.
Siménfalvi Boldizsár	"	1876	Al.-Jára.
Összesen: 30.			
II. gymn. osztály.			
Hunwalad Ákos	Izraelita	1878	Kolozsvár.
Ürmösi Sándor	unitárius	1877	Dicső-Szt.-Márton.
Feldheim Béla	izraelita	1879	Brátka.
Lukácsi József	unitárius	1877	Tordátfalva.
Ruzicska Lajos	róm. kath.	1879	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Velits György	ágost. hitv.	1878	Torda.
Ütő Áron	unitárius	1876	N.-Ajta
Ambrus Dezső	„	1878	Kolozsvár.
Bálint Lajos	ev. ref.	1876	Kolozsvár.
Czakó Jenő	unitárius	1878	Kolozsvár.
Hirsch Mór	izraelita	1878	Kolozsvár.
Dengyel Imre	unitárius	1875	Kövend.
Kiss Rezső	izraelita	1878	Kolozsvár.
Pálfi Zoltán	unitárius	1874	Ny.-Szt.-Márton.
Nagy Vilmos	„	1876	Búzaháza.
Szinte Vilmos	„	1876	S.-Kőröspatak.
Adler Lajos	izraelita	1879	Miskolcz.
Gálfi József	unitárius	1877	Sinfalva.
Filep Imre	róm. kath.	1878	Kézdi-Polyán.
Horváth Gábor	görög kath.	1875	Szt.-Mihálytelke.
Nagy Sándor	unitárius	1875	Farkas-Mező.
Képes Kálmán	róm. kath.	1877	Abrudbánya.
Ács Sándor	ev. ref.	1878	Kolozsvár.
Jánosi Pál	unitárius	1876	Búzaháza.
Ajtai György	róm. kath.	1877	Szt.-Mihálytelke.
Riás István	unitárius	1877	M.-Vásárhely
Tadics Lajos	róm. kath.	1877	Kide.
Fodor Zoltán	ev. ref.	1875	Budapest.
Telegdi János	„	1875	Abrudbánya.
Polgári István	„	1876	Kolozsvár.
Farkas András	unitárius	1876	S.-Szt.-Király.
Sipos Camillo	ev. ref.	1877	Kolozsvár.
Kertész Dénes	„	1874	M.-Bogát.
Összesen : 33.			
I. gymn. osztály.			
Mikó Imre	unitárius	1879	Kolozsvár.
Smil Mór	izraelita	1878	Kolozsvár.
Sárdi Ákos	unitárius	1879	Kolozsvár.
Létai Árpád	„	1879	T.-Szt.-György.
Demjén István	„	1879	Toroczkó.
Pálfi József	„	1879	Abrudbánya.
Gál József	„	1877	Kide.
Nagy Elemér	„	1879	Kolozsvár.
Benedek Nándor	„	1878	Kolozsvár.
Marosi Lajos	„	1877	N.-Kadács.
Bodó Mihály	„	1876	Szt.-Ábrahám.
Fleischmann Sámuel	izraelita	1879	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Hintz Géza	ágost. hitv.	1878	Kolozsvár.
Péterfi Gyula	unitárius	1879	Nagy-Kede.
Budai Endre	„	1877	Kolozs.
Medveczki Miklós	ágost. hitv.	1879	Székes-Fehérvár.
Nagy Sándor	unitárius	1877	Kövend.
Mátéfi Ferencz	„	1877	N.-Kadács.
Zsurzs Pártin	görög. kath.	1877	Runk.
Kövendi Lajos	unitárius	1878	Kolozsvár.
Toetelekán Traján	görög keleti	1876	Hideg-Szamos.
Komjátszegi Gyula	unitárius	1877	Komjátszeg.
Strobl Jeromos	ágost. hitv.	1878	Kolozsvár.
Stamberger Jenő	izraelita	1879	Kolozsvár.
Hirschmann Mór	„	1878	Belényes.
Székely Sándor	unitárius	1876	Dombó.
Derzsi Domokos	„	1875	Medesér.
Gergely Áron	„	1878	Pipe.
Ziegler Gyula	róm. kath.	1876	Kolozsvár.
Czecz Jenő m. h.	ágost. hitv.	1879	Kolozsvár.
Simó István*	unitárius	1878	Pipe.
Összesen: 31.			
4. elemi osztály.			
Mikó Lőrincz	unitárius	1881	Kolozsvár.
Kelemen István	„	1880	M.-Vásárhely.
Albu józsef	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Máthé Ferencz	unitárius	1877	Kénos.
Bodor Lajos	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Kriza János	unitárius	1880	Deés.
Antoni János	„	1878	Kolozsvár.
Böjthe Pál	ev. ref.	1880	Gyulafehérvár.
Nemes Dénes	unitárius	1880	Tordátfalva.
Antonya Mihály	„	1879	H. Almás.
Baló Dénes	„	1877	S.-Kőröspatak.
Jákobi Kálmán	izraelita	1880	Kolozsvár.
Zatureczki Károly	ev. ref.	1881	Hegyköz-Kovácsi.
Lőrincz Gyula	unitárius	1878	Kolozsvár.
Antal Béla	„	1879	Kolozsvár.
Rázmán Mózes	„	1878	Komjátszeg.
Bedő Béla	„	1879	S.-Kőröspatak.
Almási Endre	róm. kath.	1879	Kolozsvár.
Antoni Albert	unitárius	1878	Kolozsvár.
Zágoni Zsigmond	ev. ref.	1880	S.-Szt.-György.
Kajetán Endre	róm. kath.	1880	Kolozsvár.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Rosenberger Simon	izraelita	1880	Szász-Fenes.
Krommer Mózes	unitárius	1878	Kolozsvár.
Kemény Pál	ev. ref.	1878	Torda.
Endes Péter, m. h.	róm. kath.	1879	M.-Fráta.
Kontz János*	unitárius	1880	Brassó.
Binder Károly*	ágost. hitv.	1874	Nagy-Disznód.
Orbán Benedek*	unitárius	1880	Pipe.
Összesen: 28.			
3. elemi osztály.			
Benczédi Andor	unitárius	1880	Kolozsvár
Sárdi Elemér	"	1881	Kolozsvár
Káppel Izidor	izraelita	1881	N.-Selyk
Demjén András	unitárius	1880	Toroczkó
Gyergyai Árpád	"	1881	Kolozsvár
Bónis Tibor	ev. ref.	1881	Kolozsvár
Antoni István	unitárius	1880	Kolozsvár
Nagy Ferencz	"	1880	K.-Kapus
Imre Domokos	"	1880	Fiátfalva
Kahlfürszt Imre	"	1882	Kolozsvár
Skoda Rezső	róm. kath.	1881	Bécs
Bányai Mózes, m. t.	unitárius	1881	Közép-Lak
Kovács István	"	1881	Kolozsvár
Tóth Jenő*	"	1877	Kolozsvár
Lázár Viktor, m. h.	róm. kath.	1881	Kolozsvár
Összesen: 15.			
2. elemi osztály.			
Biasini Sándor	róm. kath.	1881	Kolozsvár
Farkas Gyula	unitárius	1881	Kolozsvár
Veress Lajos	"	1882	Kolozsvár
Paró Lajos	"	1880	Kolozsvár
Györfi Iván	"	1881	N.-Kadács
Lovász Victor	ev. ref.	1880	Kolozsvár
Kriza János	unitárius	1881	Kolozsvár
Bányai László, m. t.	"	1883	Közép-Lak
Összesen: 8.			
1. elemi osztály.			
Blóz Géza	unitárius	1880	Kolozsvát
Weis Ernő	izraelita	1883	Kolozsvár
Benczédi Ferencz	unitárius	1883	Kolozsvár
Szabó Zoltán	ev ref.	1882	M.-Vásárhely

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ptacsnik György	unitárius	1883	Kolozsvár
Károli Gyula	ev. ref.	1883	Kolozsvár
Barabás István	„	1882	Kolozsvár
Feichter Sándor	róm. kath.	1882	Kolozsvár
Éjszaki Géza	unitárius	1883	Kolozsvár
Weis Tibor	izraelita	1884	Kolozsvár
Antoni Lajos	unitárius	1883	Kolozsvár
Neubauer Sámuel*	izraelita	1883	Becskerek
Deák András*	unitárius	1882	Kolozsvár
Györke János*	„	1880	Kolozsvár
Összesen: 14.			

X. Köz- és érettségi vizsgálatok s papi szigorlat.

A) Közvizsgálatok.

Az első félévi vizsgálat az influenza járvány miatt ez isk. évben elmaradt; a második féléviek pedig junius 11-től június 21-ig tartattak meg. Az érdemsorozat felolvasása és a tanév ünnepélyes bezárása jun. 22-én volt. A magántanulók vizsgálata jun. 23-án tartatott meg.

A VIII. gymnasialis osztály vizsgálata május 8-án és 9-én tartatott.

B) Érettségi vizsgálat.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 34 rendes tanuló, 3 ismétlő, összesen 37. Az irásbeli vizsgálat megtartatott május 10, 11., 12., 13. és 14-ik napjain.

Feladványok:

I. Magyar nyelvből:

a) Minő eszmék hatása alatt fejlődik irodalmunk Bessenyei Györgytől Arany Jánosig.

b) Mit köszönhet hazánk a Hunyadiaknak?

c) A földrajzi viszonyok befolyása a nemzetek művelődésére.

II. Német nyelvből:

„Nemes elszántság“ czimü olvasmány.

III. Latin nyelvből:

Aeneas.

IV. Görög nyelvből:

Xenofon Anabasis V. 3—7, 19 sor.

V. A mathematikából:

a) Algebrai feladat: Van három erszényem. Ha az elsőből kiveszek 20 frtot és ezt belé teszem a másodikba, akkor a másodikban 4-szer annyi lesz, mint az elsőben. Ha a másodikból veszek ki 60 frtot s ezt beléteszem a harmadikba, akkor a harmadikban $1\frac{3}{4}$-szer annyi forint lesz, mint a másodikban. Ha pedig a harmadikból veszek ki 40 frtot és ezt belé teszem az elsőbe: akkor a harmadikban még $2\frac{7}{8}$-szor annyi pénz marad, mint az elsőben lesz. Hány forint van egyik-egyik erszényben?

b) Van egy derékszögü háromszög

Ebben az átfogó $c = 528$ meter.
az α szög $= 37^{0}18'$
Mekkora a β szög?
Mekkora az a befogó?
Mekkora a b befogó?

c) Junius 24-én értekezlet tartatott Főtisztelendő Ferencz József püspök ur elnöklete alatt, a kormány részéről kinevezett biz-

tos, Nagyságos Dr. Erődi Béla, magy. kir. tankerületi főigazgató ur jelenlétében. Két tanuló a szóbeli érettségi vizsgálattól eltiltatott. Egy ismétlő tanuló vissza lépett, egy pedig betegség miatt nem állott elő.

d) A szóbeli vizsgálat jun. 25, 26, 27-én tartatott meg a vallás és közoktatásügyi miniszter által kiadott érettségi vizsgálati utasitás szerint. Elnökölt főtisztelendő Ferencz József püspök ur. A kormány részéről fent nevezett dr. Erődi Béla ur volt a biztos

Az egyház részéről kinevezett vizsgáló biztosok voltak: Hajós János, P. Horváth Kálmán és Kőváry László isk. felügyelő gondnokok.

A szóbeli vizsgálatra állott 27 tanuló közül érettnek nyilvánittatott:

Jeles osztályzattal	3	tanuló.
Jó osztályzattal	5	„
Egyszerüen	15	„
Visszavettetett 2 hónapra egy-egy tárgyból	3	„
Egész évre	1	„
Összesen	27	tanuló.

Érettségi vizsgálatra állók közül készült:

Papi	pályára	10
Jogi	„	2
Orvosi	„	1
Gazdasági	„	1
Tanári	„	2
Bányászati	„	1
Vegyészi	„	—
Kereskedői	„	—
Katonai	„	1
Alsóbb hivatalnoki	„	4
Erdészeti	„	1
	Összesen	23.

Megjegyzés. Az 188⁸/₉-ik tanév végén 2 hóra visszavetett 4 tanuló szept. 6-án a javitó vizsgát letevén, éretteknek nyilvánittattak.

C) Papi szigorlat.

Papi szigorlat tartatott 1889. szept. 5-én, mely alkalommal Gálfi Lőrincz, Simó János, Gál József jeles, Kádár Lajos és Göncz Mihály elégséges eredménynyel a papi pályára képesitetteknek nyilvánittattak.

Irásbeli zárt dolgozatra a feladat volt: János I. 12. „Valakik őt bevevék, ada azoknak ily méltóságot, hogy Istennek fiaivá lennének t. i. azoknak, kik az ő nevében hisznek.“

Megjegyzés. Az idei III-ad éves papnövendékeknek az E. K. Tanács kivételesen megengedte, hogy f. évi szeptember hó első felében papi szigorlatot tehessenek.

XI. ÁLT

STATISTIKA

az 1889—90-i

Osztály	Felvétetett év elején: Megelőző osztályból átjött, Rendes	Megelőző osztályból átjött, Magán	Új, Rendes	Új, Magán	Ismétlő, Rendes	Ismétlő, Magán	Összesen, Rendes	Összesen, Magán	Összesen, Együtt	Kimaradt: Meghalt, Rendes	Meghalt, Magán	Időközben kimaradt, Rendes	Időközben kimaradt, Magán	Más okból vizsgára nem állott, Rendes	Más okból vizsgára nem állott, Magán	Összesen, Rendes	Összesen, Magán	Összesen, Együtt	Összesen	T… É… 9 évesig	10 éves	11 éves
A papneve…																						
Papjelölt	3	—	—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—
IV. év. papnöv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. év. papnöv.	3	2	—	—	—	—	3	2	5	—	—	—	—	2	1	2	1	3	2	—	—	—
II. év. papnöv.	4	—	1	—	—	—	5	—	5	—	—	—	—	3	—	3	—	3	2	—	—	—
I. év. papnöv.	7	—	—	—	—	—	7	—	7	—	—	—	—	2	—	2	—	2	5	—	—	—
A gymn…																						
VIII. gymn. oszt.	34	1	—	—	—	—	34	1	35	—	—	—	1	—	—	—	1	1	34	—	—	—
VII. gymn. oszt.	31	—	1	—	1	—	33	—	33	—	—	1	—	2	—	3	—	3	30	—	—	—
VI. gymn. oszt.	21	2	13	2	1	1	35	5	40	—	—	1	—	4	3	5	3	8	32	—	—	—
V. gymn. oszt.	25	—	—	1	1	—	26	1	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	—	—
IV. gymn. oszt.	20	—	4	—	—	—	24	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—
III. gymn. oszt.	26	—	4	—	—	—	30	—	30	—	—	—	—	1	—	1	—	1	29	—	—	—
II. gymn. oszt.	30	—	3	—	—	—	33	—	33	—	—	2	—	1	—	3	—	3	30	—	—	3
I. gymn. oszt.	16	—	15	—	—	—	31	—	31	1	—	1	—	2	—	4	—	4	27	3	8	6
Az ele…																						
4. elemi oszt.	15	—	11	2	—	—	26	2	28	—	—	2	—	1	—	3	—	3	25	3	11	5
3. elemi oszt,	12	—	2	1	-	—	14	1	15	1	—	—	—	1	—	2	—	2	13	8	5	—
2. elemi oszt.	4	—	3	1	—	—	7	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	6	2	—
1. elemi oszt.	—	—	14	—	—	—	14	—	14	—	—	—	—	6	—	6	—	6	8	8	—	—
Mindhárо…																						
Papnevelő int.	17	2	1	—	—	—	18	2	20	—	—	—	—	7	1	7	1	8	12	—	—	—
Gymnasium	203	3	40	3	3	1	245	7	253	1	—	5	1	10	3	16	4	20	233	3	8	9
Elemi isk.	31	—	30	4	—	—	61	4	65	1	—	2	—	8	—	10	—	10	54	25	18	5
Összesen	251	5	71	7	3	1	325	13	**338**	2	—	7	1	25	4	33	5	38	**299**	28	26	14

…LÁNOS

…KIMUTATÁS

…anévről.

…v végén vizsgálatra állott																							Osztályozás eredménye						
…or szerint										Illetőség szerint		Nemzetiség szerint				Vallás szerint							Érdemsorozat				Feltétlenül átvitetik	Javitásra utasittatik	Ismétlésre utasittatik
…	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	18 éves	19 éves	20 éves	21 éves	Idősebb	Kolozsvári	Vidéki	Magyar	Német	Román	Szász	Unitárius	Ágost. ev.	Ev. ref.	Róm. kath.	G kath.	G. kel.	Izraelita	Jeles (1)	Jó (2)	Elégséges (3)	Elégtelen (4)			
…ntézetben																													
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	3	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	5	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	5	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	8	8	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	1	1	3	—	5	—	—
…iumbàn																													
—	—	—	—	1	7	7	10	6	3	4	30	34	—	—	—	27	1	2	1	—	—	3	3	7	18	6	28	—	6
—	—	—	—	4	10	7	8	1	—	4	26	28	—	2	—	21	3	1	1	1	1	2	3	8	15	4	26	2	2
—	—	1	7	11	8	2	2	—	1	5	27	32	—	—	—	23	2	3	—	—	—	4	3	13	6	10	22	6	4
—	—	9	5	4	5	4	—	—	—	3	24	25	—	2	—	13	3	4	1	1	1	4	6	2	11	8	19	5	3
1	6	7	8	1	1	—	—	—	—	3	21	22	—	2	—	13	1	3	3	2	—	2	3	2	10	9	15	5	4
6	11	7	4	—	—	—	—	—	—	9	20	29	—	—	—	19	2	1	7	—	—	—	2	2	13	12	17	4	8
7	6	5	1	—	—	—	—	—	—	9	21	29	—	1	—	14	1	5	5	1	—	4	5	6	13	6	24	4	2
3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	11	16	25	—	2	—	18	3	—	—	—	2	4	4	9	4	10	17	3	7
…skolában.																													
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	10	15	25	—	—	—	14	—	6	3	—	—	2	9	6	10	—	25	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	6	13	—	—	—	10	—	—	2	—	—	1	5	4	4	—	13	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	2	8	—	—	—	6	—	1	1	—	—	—	3	1	4	—	8	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	8	—	—	—	3	—	3	1	—	—	1	5	1	2	—	8	—	—
…anfolyamon																													
—	—	—	—	—	—	—	2	3	7	—	12	12	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	5	2	5	—	12	—	—
7	24	29	25	21	31	20	20	7	4	48	185	224	—	9	—	148	16	19	18	5	4	23	29	49	90	65	168	29	36
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	30	24	54	—	—	—	33	—	10	7	—	—	4	22	12	20	—	54	—	—
7	24	29	26	21	31	20	22	10	11	78	221	290	—	9	—	193	16	29	25	5	4	27	56	63	115	65	234	29	36

XII. Ösztöndijak, jutalmak, segélyezés és javadalmak.

1. Ösztöndijak.

a) Koncz János alapitványból évfolytán kiadatott 24 tanulónak havonként 2 frt 50 krjával, összesen 600 frt. Ebből részesültek: Létai Gyula, Demeter Sándor, ifj. Pál István, Elekes Lajos VIII., Biró István, Pálfi István*, Májai Mihály VII., Nagy Dénes VIII., Kolozsvári Pál, Dimény Mózes, Kisgyörgy Lajos, Geréb Ádám, Benkő János*, Szabó Mózes*, Lőrincz Dénes* VI., Veress Gábor, Botár János V., Dézsi Ferencz, Nagy Béla IV., Rédiger Pál, Kádár László, Péterfi Béla, Rédiger Árpád III., Ürmösi Sándor, Lukácsi József II., Demjén István I., gymn. oszt., Kelemen István, Baló Dénes 4. el. oszt. tanulók.

b) A Koncz János alapitványból naponként ebédet kaptak, mely 10 hónap alatt 150 frtba került: Geréb Zsigmond I. é. papn., Nagy Lajos VIII., Siménfalvi Boldizsár III. gymn. o. tanulók.

c) A Fejér Ödön alapitványból kiadatott 47 frt 84 kr, melyből a két tanuló közül egész évben egyik-egyik kapott 23 frt 92 krt. Ezt kapták Sófalvi Gyula és Simonfy Márton VI. gymn. o. tanulók.

d) K. Nagy Sándor alapból (25 frt) havonként 2 frt 50 krt kapott Péterfi Gyula I. gymn. oszt. tanuló.

e) A Kelemen Benő alapitványból naponként kaptak 1—1 czipót, melynek értéke 10 hóra 80 frt: Gál Pál, Deák Ferencz, Raffaj Dániel, Varga Béla* VII., Marosi Lajos I. o. tanulók.

f) A laborfalvi Berde Mózes és Márkos Terézia alapitványból naponként 1—1 czipót kaptak (10 hóra 80 frt): Németh Ödön, Bedő Ferencz, Deák Izsák VII. gymn. o., Bedő Béla 4, elemi oszt. tanulók.

p) A Koronka Mátyus alapitványból havi részletekben 3 frtot (60 frt) élveztek: Máté István VII., Vass Miklós VI. gymn. o. tanulók.

h) A Kern-Szilvási alapitványból két részletben 10 frtot kapott: Ütő Áron I. gymn. oszt. tanuló.

i) A Mártonfi Gergelyné szül. Koncz Juliánna alapitványból félévenkint kiadatott 150 frt. Ebből részesültek 25—25 frtjával: Gelei András, József Lajos VIII. gymn. o. és Pálfi Márton VI. gymn. o. tanulók.

j) A májusi alapból, melyet a néhai boldogemlékü Kriza János püspök osztálytársaival alapitott volt mesterek képzésére, két részben 8 frttal segélyeztetett: Kiss Mózes III. é. tanitójelölt.

k) A Kovács Árpád alapitványból, melyet a néhai boldog emlékü bágyoni Kovács Dénes alapított, havonként 2 frt 50 krt (25 frt kapott Bedőházi József VI. gymn. oszt. tanuló.

A *-gal jegyzettek elégtelen osztályzat vagy egyéb ok miatt évközben másokkal cseréltettek fel.

l) Kőváry László, érdemes isk. felügyelő gondnok ur, az 1889—90. isk. évre is 80 frtot ajánlott fel, melyből naponként a következő tanulók kaptak 1—1 czipót: Tóth György és Balázs Ferencz VI., Bedő Béla*, Fodor Ferencz III., Pálfi József I. gymn. o. tanulók.

m) A sepsi-szentiváni Szentiványi Jenő alapitvány 1888. január 1-étől 1889 január 1-ig járó 8 frt kamatjából az alapitólevél értelmében tankönyvek vásároltattak az alábbi szegénysorsu, unitárius vallásu, elemi osztálybeli tanulók részére: Krammer Mózes, Antoni Albert, Antonija Mihály, Demjén András, Baló Dénes, Kahlfürst Imre, Nagy Ferencz, Mátéfi Ferencz, Orbán Benedek, Imre Domokos, Antoni István, Kriza János és Kovács István.

n) Az erdélyi kincstári ösztöndijból (240 frt) Sinczki Géza VIII., Ürmösi Károly VII., Ürmösi Károly VI. és Simándi József V. osztálybeli tanulók kaptak 60—60 frtot.

o) Az 1863-ban végzettek alapjának kamatja (24 frt 99 kr) kiosztatott 7 tanuló között ösztöndijul (évi 3 frt 57 kr) Kozma László, Kelemen Árpád VIII., Kelemen Kálmán VII., Geréb Ádám, Pálfi Dezső VI., Kelemen György IV. gymn. o. tanulók és Geréb Zsigmond I. éves papnöv. között.

Az ösztöndijak értéke együtt: 1580 frt 83 kr.

2. Jutalmak.

Az érdemsorozat alkalmával a következő jutalmak osztattak ki:

A Paget Olivér alapitványból az angol nyelv tanulásában a pályázati vizsgán kitünt előhaladásért az első vagy 100 frtos dijat nyerte Gál József papjelölt; a második vagy 50 frtos dijat Sinczki Géza VIII. o. t.; a harmadik vagy 25 frtos dijat Vas József VIII. o. tanuló, versenytársa Máté István VII. o. t. pedig kiváló dicsérettel emlittetik.

A Bulyowszkyné szül. Szilágyi Lilla alapból az 5 frtos pályadijat az ifjuság altal szerkesztett „Remény“ heti lapban az év folyamán megjelent költeményeiért, nyerte Máté István VII. o. t. Ugyancsak ebből az alapból 40 frtot a legjobb balladáért nyert Löfi Ödön VIII. o. t.

A Kövendi Szász Gergelyné szül. Incze Klára alapból a „jellem“ szónoki beszéd, megirásáért az 5 frtot nyerte: Deák Ferencz VII. o. t. Dicséretet nyertek: Pázsint Mihály III. év. papn. és Máté István VII. o. t.

A Fehér Márton alapból a szépirásért nyertek: Nagy Lajos VIII. o. t. 2 frtot, Simándi József V. o. t. 1 frtot.

Özv. Pap Sándorné szül. Kovács Katalin 100 frtos alapitványára ki volt tüzve egy új évi egyh. beszéd készitése a papnövendékek között. Azonban egy pályamű sem érkezett s igy a jövő évre is kitüzetett.

P. Horváth Kálmán nevelésügyünk buzgó Maecenása, isk. felügyelő gondnok, mint az előbbi években, most is 100 frtot tüzött ki oly formán, hogy a ki tiszta jelesre teszi le az érettségi vizsgát,

az kapjon 50 frtot. A más 50 frt elosztandó az V., VI. és VII. oszt. jeles tanulói között. Ebből nyertek: Grátz Gusztáv V., Ferencz József, Török Gábor, Pálfi Márton VI, és Ürmösi Károly VII. o. t. 10—10 frtot. Az 50 frtot nyerte Sinczki Géza VIII. o. t. mint a ki minden tárgyból jelesre tette le az érettségi vizsgát. Ezenkivül ujra tüzött ki 16 frtot a szép rajzolók, kiváló énekesek és az orgonázásban előhaladást mutatott tanulók megjútalmazására. Ezzel jutalmaztattak Keleti Géza IV. o. t. és Polgári István II. oszt. t. 2—2 frttal a geometriai szép rajzért; Haftl József III. o. t 2 frttal a szabadkézi szép rajzért és Istvánfi Árpád V. o. t. szintén 2 frttal. Énekért Balázs Ferencz VI. és Simon József V. o. t. 2—2 frtot; orgonázásért a kezdők közül Pálfi Márton VI. o. t. és a haladottak közül Ürmösi Károly VII. o. t. 2—2 frtot kaptak.

Kőváry László történettudós, érdemes és buzgó isk. felügyelő gondnok 20 frtot tüzött volt ki „földrajzi és ethnographiai tanulmányokra.“ Pályázat utján nyertek: Demeter Dénes papnövendék (2 dijat), Máté István, Deák Ferencz VII., Kozma László VIII. o. tanulók. Szépirodalmi dolgozataiért 5 frttal, jutalmaztatott ugyancsak az ügybuzgó gondnok által, Vass József VIII. o. t.

Kovács János ig. tanár 2—2 frtot ajánlott fel azon VI. és VII. o. t. ifjunak, ki s világtörténelemből legtöbb eredményt tanusit. Ezt elnyerték: Máté István VII. és Ferencz József VI. v. tanulók.

Az ifj. Peielle István alapitványból 84 frtot osztott ki az isk. igazgatóság a minden tantárgyból jeles osztályzatot nyert és jó erkölcsi magaviseletet tanusitott tanulók között. Ez összegből 7—7 frtot kaptak: Simándi József, Veress Gábor, Keller Sámuel V., Benczédi Lőrincz, Sipos Gábor, Feldheim Mór IV. 5—5 frtot: Haftl József III. Hunwald Ákos, Ürmösi Sándor, Feldheim Béla, Lukácsi József II., Mikó Imre I. 4—4 frtot Létai Árpád, Sárdi Ákos és Smiel Mór I. o. t.

Nemcsak pénzzel jutalmaztattak a szorgalmas és jó magaviseletü tanulók, hanem értékes és becses könyvekkel is.

Kőváry László gondnok saját műveiből (Magyar viseletek és Tzokások, Tört. adomák, Frdély története) 106 darabot ajándékozott az isk. igazgatóságnak szétosztás végett. Ezekből nyertek: Sinczky Géza, Vass József, Elekes Lajos, Kelemen Árpád, József Lajos, Nagy Dénes, Nagy Lajos, Reich János, ifj. Pál István, Csongvai Géza VIII. Májai Mihály, Máté István, Zsurzs Aurél, Péterfi Albert, Sükösd Zsigmond és Bedő Ferencz VII., Halmágyi Gábor, Hunwald Lajos, Krausz Miksa, Borbély Ernő, Ürmösi Károly Gotthárd Sándor, Kisgyörgy Lajos, Ádámosi Béla, Simonfi Márton, Balázs Ferencz, Sófalvi Gyula és Dimény Mózes VI., Botár János, Tobiás József V., Medveczki László, Veress Zoltán, Duha Dénes, Keleti Géza IV., Beczkai János, Sipos Aladár, Bedő Béla, Haftl József, Korodi János, Fekete Pál III., Ruzitska Lajos, Dengyel Imre, Polgári István, Feldheim Béla, Ürmösi Sándor, Lukácsi József II., Sárdi Ákos, Bodó Mihály és Demény István I. o. t. 1—1 példányt.

A prot. egyl. szives ajándékából, melyeket Kovács Albert volt prot. egyl. titkár, theol. akad. tanár küldött Budapestről az

igazgatóságnak a papnövelde ifjai közt leendő szétosztás végett, — nyertek: Józan Miklós III. év. pap: A XVI. században tartott magy. reform. zsinati végzések cz., Vári Albert II. éves papn: A magy. orsz. gyülések vallásügyi társulásai a reformatiótól kezdve cz., Lőrinczi Dénes II. év. papn.: Theol. értekezések cz., Szász András és Geréb Zsigmond I. év. papn.: Nagy papok cz. müveket.

Kovács János igazgató tanár 5—5 példányt ajánlott fel az „Unitarian Rewiew"-ből azon ifjaknak, kik az angol nyelvből jeles eredményt mutattak fel. Ebből nyertek: Józan Miklós III., Vári Albert és Szász András I. éves papnövendékek.

Dr. Nyiredy Géza szaktanár 8 drb becses könyvet vásárolt a „földrajzból tanusitott előmenetel" megjutalmazására. Ebből 1—1 példányt kaptak: Barabás Ábel III., Ürmösi Sándor, Feldheim Béla, Lukácsi József, Ruzitska Lajos, Hunvald Ákos II., Mikó Imre és Sárdi Ákos I. o. tanulók.

Knauer József 16 füzet Ker. Magvető-t ajánlott fel, kapta Józan Miklós III. é. papn.

Az elemi osztályokban jó magaviseletért, jeles tanulásért és a vasárnapi iskola szorgalmas látogatásáért a „Dávid Ferencz-Egylet" adományából a következő növendékek jutalmaztattak: Mikó Lőrincz, Kelemen István, Nemes Dénes, Antoni János, Bodor Lajos, Baló Dénes, Böjthe Pál, Máthé Ferencz, Antal Béla, Bedő Béla, Zágoni József, Zathureczky Károly, Rázmán Mózes 4-ik; Benczédi Andor, Sárdi Elemér 3-ik; Biasini Sándor, Farkas Gyula, Veress Lajos 2-ik; Benczédi Ferencz, Blóz Géza, Weiss Ernő 1-ső el. o. tanulók.

A jutalmak értéke, nem számitva a könyveket, 452 frt.

3. Segélyezések.

A lefolyt isk. évben is az emberbaráti nemes szeretetnek s jótékonyságnak igen szép jelét adták az alább közölt nemes emberbarátok, a kik vallásfelekezeti különbség nélkül segitették elő szegénysorsu ifjainknak a tanulást.

a) Hetenként ebédet főzettek; Boros Györgyné, Farkas Józsefné, Ferencz Józsefné, Haller Rezsőné, Kozma Ferenczné, özv. Nagy Elekné, Pataki Istvánné és Szász Ádám. Ebből naponként részesültek: Péterfi Áron VIII., Balázs Ferencz, Geréb Ádám, Benkő János, Sófalvi Gyula, Vas Miklós, Dimény Mózes VI., Almási Ferencz IV., Bedő Béla III. és Komjátszegi Gyula I. o. tanulók. Összesen 10-en.

b) Ezeken kivül részint egész kosztot, részint ebédet és vacsorát s részint vacsorát adtak a következő jó szivű, nemes keblü tanügybarátok: Ambrus Gergelyné ebédet Imre Domokos 3 el. o. t. Benczédi Gergelyné Baló Dénes 4. el. o. t. Biasini Sándorné Máthéfi Ferencz I. o. t. Boros Sándorné (husvétig) Kászoni Árpád III. o. t. Böjthe Mózesné Máté Ferencz 3 el. o. t. és Kászoni Árpád III o. t. Czetz Péterné Kolozsvári Pál VI. o. t. Északi Károlyné Gálfi József II. o. t. Özv. Farnos Elekné Nagy Béla IV. o. t. Fekete Pálné Ko-

rodi János III. o. t. Gál Simonné Péterfi Gyula I. o. t. Gyulai Lászlóné Gergely Áron I. o. t. Kovács Jánosné Miklósi Ferencz III. o. t. Kiss Sámuelné Kádár László III. o. t. Lőrinczi József Fodor Ferencz I. o. t. Özv. Marosi Gergelyné Marosi Lajos I. o. t. Mikó Imréné Dézsi Ferencz IV. o. t. Mózes Andrásné Ütő Áron II. o. t. Nagy Gábor Nagy Vilmos II. o. t. Dr. Nappendruck Kálmánné (husvétig) Derzsi Domokos I. o. t., azután Kórodi János III. o. t. Péterfi Dénesné Szilágyi Tamás V. o. t. Özv. Pálfi Sándorné Simó János III. o. t. Simon Ferenczné Pálfi Zoltán II. o. t. Simon Ferenczné Pálfi Zoltán II. o. t. Schuszter Mihályné Máté István VII. o. t. Szabó Józsefné Szinte Vilmos II. o. t. Ulár Pálné Bedő Bálint III. o. tanulónak. Összesen 27-nek.

4. Javadalmak.

A „Zsuki László“ alapitványból, patrociniumból (52 frt 50 kr) és temetési dijakból (9 frt) kiosztatott az egyenruhás ifjak közt 61 frt 50 kr.

Legatiokból az illető legatusoknak volt 828 frt jövedelmök. Iskolai kórháztartozás czimen több beteg tanulónak elengedtetett 44 frt 7 kr, iskolai tartozás czimen pedig egyes hivatalnokoknak, isk. szolgáknak s más szegénysorsu tanulónak 328 frt 70 kr. Érettségi vizsga dijat 4 frtot (48 frt) az E. Képv. Tanács elengedte a következő tanulóknak: Demeter Sándor, Elekes Lajos, Fülöp Mózes, Gelei András, Györke János, Kelemen Árpád, Kelemen Gábor, Nagy Dénes, Nagy Lajos, ifj. Pál István, Pál Ambrus és Zoltán Albert.

A papjelöltek, papnövendékek és felosztályi tanulók a magán tanitásért kaptak 3045 frtot.

Ezenkivül egész kosztja volt 6-nak, ebédje és vacsorája 6-nak, ebédje és reggelije 4-nek, ebédje 11-nek, vacsorája 4-nek és reggelije 2-nek.

Czetz Péter buzgó hitrokon, kedves émlékü nevelt fia temetése alkalmával az ifj. dalkör közreműködéseért 20 frtot ajándékozott a dalárda tagjai közt leendő kiosztás végett.

A javadalmak értéke, nem számitva a kosztot, teszen 4375 frt 27 kr.

A rongyos egylet szives adományából ruhanemüvel segélyeztetett 6 el. o. tanuló.

A kapu előtti kifli árulásért járó czipót naponként kapta: Korodi János III. o. t.

Fogadják a fennebb elősorolt nemesszivü adakozók e helyen is a szegény székely tanuló ifjak nevében az igazgatóság hálás köszönetét.

XIII. Tanszerek.

1. A főiskola könyvtára. A lefolyt isk. évben könyvtárunkat 104 kivevő használta, 139 müvet vévén ki 175 kötet és 61 füzetben.

Vásároltunk a Bölöni Farkas Sándor-alapból 9 müvet és meghozattunk 15 folyóiratot és beköttettünk ugyanez alapból 19 müvet 33 kötetben; a Simén-alapból megszereztünk 1 müvet és beköttettünk 17 müvet 17 kötetben; az Augustinovich-alapból meghozattunk 1 folyóiratot.

Folyóirataink ugyanazok jártak, mint a tavaly; hozzávévén, mint uj vállalatot, az Egyetemes közoktatásügyi Szemlét. Jártak a Magyar nyelvőr, Századok, Tört. Tár, Magyar könyvszemle, Figyelő, Philosophiai szemle, Budapesti szemle, Természettudományi Közlöny, Hazánk, Földrajzi közlemények, Orv.-Term.-tudományi Értesitő, Osztrák-Magyar Monarchia, Történeti életrajzok, Az erdélyi Muzeum-egylet bölcs., nyelv- és történelemtudományi szakosztályának Kiadványa, Irod. értesitő, Petőfi Muzeum, Ker. Magvető, Egészségtani lapok, Néptanitók lapja, Vegytani Lapok, Unitárius Közlöny.

A Brit és külföldi Unitárius Társulat, Ferencz József püspök ur utján az Inquirert küldötte. Az amerikai Unitárius-Társulat, Kovács János igazg. tanár ur útján Unitarian Review-t küldötte. Kovács János tanár ur ajándékozta: a Cristian Register és Unitarian Herald cz. heti lapokat.

Ajándékozás utján ez évben is tetemes volt kőnyvtárunk gyarapodása. A magyar tud. akadémia megküldött kiadványaiból 15 művet 6 köt.-ben és 9 füzetben; Szabó Károly muzeumi könyvtárigazgató a gr. Lázár Miklós féle hagyatékból a boldogult szerző „Erdély főispánjai“ czimü munkáját, Budapest főváros statistikai hivatala 9, az E. K. Tanács 25 művet; Demeter Lőrincz m.-zsákodi lelkész Arma Militiae, A Szt.-Irásnak Oltalma és Quaedam Questiones cz. kézirati polemicus munkákat. Ezeken kivül néhai Dr. Rartók István könyvtárunknak hagyta az általa és Bartók Zsigmond által gyüjtött könyveket, mintegy 1088 művet 1589 ktben.

Vétel útján és ajándékózásból tehát a főisk. könyvtár mult évi száma **20,145** műről 27,790 ktben fölemelkedett **21,297** műre 29,457 kötetben.

2. Természettani gyüjtemény számára a következő eszközök szereztettek: a) Egy dynamo electricus gép Gramme-féle inductorral 120 frt, Szatmáry-féle átkapcsoló a dynamogéphez 6 frt, Electro magneticus motor 2-ős T inductorral 30 frt. Rheostat 10 Ohm elllenállással 10 frt, Davy-féle regulator 24 frt, Két Edison-féle lámpa közös állványon 7 frt 50 kr, Ampère-féle állvány két solenoiddal 18 frt, Telephonhoz való izolált rézsodrony 2 frt 85 kr. Összesen 218 frt 35 kr.

b) Néhai Dr. Bartók István hagyatékából villanyozó készülék 3 drb., földgömb 1 drb., kémüvegcse 12 drb.

c) Apróbb javitások 16 frt.

d) Sarkantyus Gyulai Richárd csász. és kir. kamarás, iskolánk egykori növendéke ajándékozott 11 ásványtartó fiókban 359 drbból álló igen becses ásványgyűjteményt.

3. Rafaj Zsigmond verespataki lelkész 6 drb ásványt ajándékozott.

4. A rajzoló geometriai szertár számára ez évben megvásároltatott a Hacuselmann J.-féle rajziskola 120 táblával, melynek ára 16 frt 50 kr.

Az elemi osztályokban a szabadkézi rajz tanitásához vétetett a Taubinger-féle minta 2 füzet 12 drb, ára 60 kr, a Szabó Endre-féle minta 1 tokban, ára 1 frt.

XIV. A főtanoda kórháza.

Az 1889—90-ik isk. év egészségi állapota, az iskolai orvos jelentése szerint általában kedvező volt; de ha a mult évivel hasonlitjuk össze, kedvezőtlenebb szinben tünik fel, mert ez évben ápoltak száma (23) 5-el több, mint a mult évi (18). A beteg létszám emelkedésének magyarázatát adja az, hogy a tél folyamán az influenza iskolánkat sem kerülte ki.

Fennjáró betegségi esetben, ez évben 74 alkalommal adatott orvosi utasitás, vagy végeztetett orvosi gyógykezelés.

A kórházban a következő betegek voltak: Kovács Imre III., Máté Lajos III., Székely András II. é. papn., Demeter Sándor VIII., Nagy Lajos VIII., Pálfi Mór VIII., Péterfi Albert VII., Fodor Máté VII., Kelemen Kálmán VII., Lörincz Dénes VI., Cseh Lajos VI., Fekete Károly V. (ev. ref.), Dézsi Ferencz IV., Nagy Béla IV., Bedő Bálint III., Siménfalvi Boldizsár III., Ferenczi János III., Czupor András III., Bedő Béla III., Szinte Vilmos II., Gergely Áron I., Baló Dénes 4. el. oszt. Imre Domokos 3. el. o. tanulók. A betegek a kórházból mind meggyógyulva távoztak el; igy haláleset nem történt, de igen a szülői háznál. Két kis, de szép reményekre jogositó, növendéket rabolt el a halál a szülői gondozó karok közül, Czetz Jenő I. o. és Lázár Viktor 3. el. o. tanulókat.

A kórházra tett kiadások: élelmezés, gyógyszer, fütés, világitás mosás stb. 134 frt 42 kr.. mely összegből az ápolt betegek 84 frt 48 krt téritettek meg, a többit az E. K. Tanács, mint szegénysorsu tanulóknak elengedte.

Néhai isk. kórházi orvos, dr. Bartók István 63 drb orvosi igen becses és ritka műeszközt hagyott végrendeletileg a kórháznak. Értéke: 45 frt 50 kr. — Ezeken kivül az isk. igazgatóság egy nagy horgonylemez kádat vásárolt 16 frt értékben.

Orvosi tiszteletdij 50 frt.

Megjegyzendő, hogy — vallás-felekezeti különbség nélkül — a kórházban az ápolás, fűtés, világítás, mosás és gyógykezelés ingyen történik. Tehát csak a gyógyszert téritik meg a tehetősebbek.

A kórház rendes orvosa, a feledhetetlen emlékü dr. Bartók István halála után, dr. Veress Lajos városi alorvos volt, ki lelkiismeretes buzgósággal látogatta és gyógyitotta a betegeket úgy a kórházban, mint a főtanodában.

Barabás Károly betegápoló szintén önfeláldozó buzgósággal és a nála tapasztalt gyöngédséggel ápolta a beteg növendékeket.

A kórház-felügyelőséget, az E. K. Tanács megbizásából, ez évben is Kovács János ig. tanár vitte.

Kórházfelügyelőnő főtiszt. özv. Kriza János püspökné volt, ki többször meglátogatta s szavaival vigasztalta az édes atyai-anyai hajléktól távol levő betegeket.

A kórház-alap javára Dr. Horváth József, a Ferencz József rend lovagja, a berlini magyar egylet elnöke, hálája jeléül, élethosszsziglan, évenként 50 frtos alapitványt tett. Fogadja a nemes keblü, hálás emberbarát az isk. igazgatóság őszinte köszönetét. Mendel Márkus VII. o. tanuló pótvizsgájáért járó 12 frtot az isk. igazgatóság szintén e czélra ajándékozta.

Ezúttal ujból ajánljuk az érdekelt szülők becses figyelmébe, hogy az isk. kórház részére bárminémü segélyt s különösen ágynemüt szivesen és köszönettel fogadunk, mivel a kórház alaptőkéjét az épitkezés alkalmával történt költségek nagyon felemésztették.

XV. Ifjusági egyletek, könyvtárak és alapok.

1. A papnövendékek olvasó és önképző egylete", melynek védnöke Boros György tanár, elnöke Gál József isk. főnök, és jegyzője Demeter Dénes I. év. papn. voltak, tartott 27 rendes gyülést, melyeknek tárgyai szavalatok, felolvasások vitatkozások s más egyleti ügyek voltak. Tagjai az egyletnek csak papjelöltek és papnövendékek lehetnek, s igy a tagok száma 19 volt.

Az egylet tartott mindkét félévben egy-egy vitatkozást. Az első félévi vitatkozás ez volt: Kis vagy nagy városon lehet-e jobb papot nevelni? A második félévié pedig ez: Korunk a haladás vagy hanyatlás terén van-é vallásosság tekintetében? A tagok többsége elnökkel együtt az elsőre nézve úgy döntött, hogy egy jó pap képzésére a nagy város — hol a szellemi munkásság általában élénkebb — előnyösebb, a másodikra nézve pedig úgy, védnök urral egyetemben, hogy a vallásosság külső nyilvánulásában hanyatlás van, de benső lényében ma sem kevesebb, sőt még több, mint ezelőtt.

Irodalmi pályázat szintén egy-egy volt hirdetve. Az első félévi pályatétel volt: „ima az aradi vértanuk emlékére". Beérkezett 4 pályamű. Nyert 3 frt pályadijat Sándor Géza I. év. papn, jegyzőkönyvi dicséretet Demeter Dénes I. év. papn. A második félévi pályatétel ez volt: Az Arianismus története. Beérkezett 2 pályamű. Pályadijat nyert Pázsint Mihály III. év. papn., jegyzőkönyvi dicséretben részesült Demeter Dénes I. év. papn.

Tiszt. Boros Gy. védnök ur is hirdetett egy pályázatot költeményekre és elbeszélésekre, nyertek: Józan Miklós III. és Sándor Géza I., megdicsértettek: Demeter Dénes, Szász András I. év papnövendékek és Gál József papjelölt.

Szavalati nemes verseny tartatott kettő; első az félévin jegyzőkönyvi dicséretet kapott Sándor Géza, a másodikon Józan Miklós III. év. papn. Szavalati dijas verseny is kettő volt. Mindkettőn könyvjutalmat nyert Józan Miklós.

Az egyl. „Egyházi Lap“ cz. folyóiratából az év folyamán megjelent 17 szám. Szerkesztette Józan Miklós. Tartalmát vallásos hangulatu költemények, imák, egyh. beszédek, bibliai tanulmányok képezték. Az egyl. könyvtára vétel és egyes ügybarátok szivessége folytán ez évben is gazdagodott. Ajándékoztak: Mélt. és Főtiszt. Ferencz József püspök ur: 100 darab Unitárius Kis Könyvtár-t, 20 drb. Protestáns pap czimü művet; dr. Lendvay B. 25 év Márkusfalva életéből; Berde Sándor kaczkói ref. lelkész ur: Jézus vallása a három első evangelium alapján. Megvásároltattak: Dr. Erismann F. Egészségtan; Dr. Kohn: A szombatosok; Pukánszky: Héber olv. könyv; Dr. Felméry L.; Nevelésről cz. művek.

Az egyl. részére a lefolyt isk. évben a következő lapok és folyóiratok jártak: „Protestáns Közlöny“, „Sárospataki Lapok“, „Keresztény Magvető“, „Unitárius Közlöny“ (mindkettő a szerkesztők ajándéka). „Unitárius Kis Könyvtár“ és „Protest. egyh. és iskolai lap.“

2. Az „Ifjusági olvasó és önképző egylet.“ Védnöke volt Péterfi Dénes lelkész és tanár, elnöke Józan Miklós III. é. papn. Tartatott ez évben összesen 28 gyülés, melyeknek tárgyai szavalatok, felolvasások, vitatkozások, s más egyleti ügyek elintézése voltak. Mindkét félévben tartatott egy-egy szavalati nemes verseny, melyeken jegyzőkönyvi dicséretet nyertek, komoly irányban: Sándor Géza I. é. papn. és Szabó László VIII. o. t. a vig irányban mindkétszer Feldheim Béla VIII. o. t. Szavalati dijas verseny szintén kettő volt, a melyeken komoly irányban Sándor Géza I. é. pap.n, vigirányban Feldheim Béla VIII. o. t. nyertek egy-egy jutalomkönyvet. Az egyl. czéljához hiven a szellemi munkásság felébresztésére törekedett, még pedig mindkét irányban: a szavalásban és irodalmi működésben egyaránt. E végből irodalmi pályázatokat hirdetett, mindkét félévben egyet-egyet, melyeken nyertek: Vas József VIII. o. t. és Józan Miklós III. é. papn.

A májusi nagy pályázaton egy-egy 10 frankos aranyat nyertek: Irod. tört. tanulmánynyal: Vas József VIII. o. t.; történelmi tanulmánynyal: Máté István VII. o. t.; természetrajzival: Demeter Dénes I. év papnöv.; társadalmi értekezéssel: Vári Albert II. év. papn.; neveléstanival: Józsan Miklós III. év. papn.; görög forditással Vas József VIII. o. t.

Az egyl. által szerkesztett Remény czimü hetilapból megjelent 25. sz., ezekben több szépen sikerült költemény, elbeszélés, leirás stb.

Az egyl. 1848. márcz. 15-ére szépen sikerült ünnepélyt rendezett. Imát mondott Józan Miklós III. év. papn., alkalmi beszédet Csiki Tivadar VIII. o. t., felolvasást tartott Vas József VIII. o. t., szavaltak: ifj. Pál István és Szabó László. Énekelt az ifj. dalkör.

Az egylet olvasó termébe a következő lapok és folyóiratok jártak: Fővárosi Lapok, Ellenzék, Pesti Hirlap, Vasárnapi Ujság, Urambátyám, Ker. Magvető (szerk. ajánd.), Századok, Figyelő, Hazánk, Budapesti Szemle, Magyar Szalon, Unitárius Közlöny, (szerk. ajánd.) Magyar Nyelvőr, Egészségtani Lapok és Magyar Nyelv történeti szótár.

Jótékonyságot gyakorolt egyletünk iránt Kőváry László érdemes isk. felügyelő gondnok, ki egyl. részére 5 frtot sziveskedett ajándékozni. Egyletünk egy másik Maecenása, N.-ajtai Incze Mihály, ki minden évben 20 frttal kivánta gyarapitani könyvtár-alapunkat — fájdalom! még a nagy szünidő alatt néhaivá vált. Rólunk azonban még ekkor sem feledkezett meg: 600 frtos alapitványt tett a fennebb irt czélra. Pihenjen csendesen, emlékét hiven megőrzi egyletünk.

Az egylet könyvtára több értékes művel gyarapodott az év folytán s jelenleg áll: 1630 kötetből.

Az egyl. évi bevétele tesz 240 frt 9 krt, kiadása pedig 234 frt 61 krt, s igy az egyl. jelenlegi vagyona 5 frt 48 krt.

Az egylettel összeköttetésben álló „Kölcsönző Egylet“, — melynek alapitója Lendvay Latkóczkyné jeles művésznő — állandó tőkéje 200 frt, s melyből félévenként 2 frt kölcsönt vehetnek a felosztályu tanulók kamatra. A kamatokból bejött összeg pályadijak kitüzésére fordittatik. Jelenlegi vagyona 245 frt 71 kr.

A „kölcsön könyvtár“ alapja tesz 67 frt 55 krt, ebből a felosztályu szegény sorsú tanulók könyvekkel láttatnak el.

Az egyl. évzáró ünnepélyét jun. 15-én tartotta, mely alkalommal az ifj. dalkörön és egyl. elnökön kivül — ki elnöki jelentést tett — közre működtek: ifj. Feldheim Béla, ifj. Pál István VIII. o. t., Schuszter Erich VII. o. t. (zongorán), Szenkovics Aurél VII. o. t. (hegedün) és Kővári Árthur VIII. o. t. (czimbalmon.)

3. Az alosztálynak olvasó egylete ez év folytán tartott 24 rendes gyülést, melyeken volt 240 szavalat, 18 felolvasás és 6 verseny-szavalás. Jeles szavalásért könyvjutalmat nyertek: Benczédi Lőrincz, Dézsi Ferencz, Feldheim Mór IV. o. t., Balog György, Keller Sámuel és Peller Izidor V. o. t. Irodalmi pályázaton könyvjutalmat nyertek: Kovács István V. o. t. és Dézsi Ferencz IV. o. t. A könyvtár áll jelenleg 462 drb. könyvből — az egylet pénzvagyona pedig tesz 137 frt 11 krt. — Az egylet védnöke ez évben is Ulár Pál tanár volt, vezetője pedig Lőrinczi Dénes II. é. papn.

4. „Dalkör.“ Tagja minden énekképes al-felosztályú tanuló, papnövendék és papjelölt. Az ifj. ünnepélyeken, templomban és temetéseken, Iszlai Márton szaktanitó vezetése alatt szép sikerrel, többször működött. Alaptőkéje 103 frt 3 kr. Védnöke: Nagy Lajos tanár.

5. Az „Apolló-kör.“ Czélja az ifj. között a zene-ismeretek terjesztése. Vagyona 1145 frt.

6. A „Remény-alap“-nak van 415 frt 32 kr vagyona. Czélja: az ifjuság által szerkesztett Remény hetilapban megjelent jelesebb dolgozatokból új zsebkönyv kiadása.

7. A „jóltevők arczképezésére gyüjtött alap“ jelenleg 292 frttal bir. Czélja: a jóltevők arczképeinek koronként lefestetése a főtanoda disztermében leendő elhelyezés végett.

8. A „Kriza János-alap“ tesz 246 frt 69 krt. Ez összeg az 1882. évi julius 30-án tartott Kriza-ünnepély alkalmával begyült adakozásokból maradt meg. Az egyl. később, kamatját szép irodalmi pályaművek jutalmazására fogja forditani. A fennebbi alapok pénzei mind a kolozsvári takarékpénztárban vannak elhelyezve s a betéti könyvecskék az igazgató tanár gondozása alatt állanak.

XVI. Adatok az 1889—90-ik tanév történelméhez.

A tanév szept. 1-én kezdődött. A beiratások szept. 2. és 3-ik napjain eszközöltettek; a felvételi pót- és javitó vizsgálatok 3-án és 4-én voltak, 5-én az órarend állittatott meg, s ugyanekkor értekezlet is tartatott az összhangzatos tanitás keresztülvitele érdekében, s a dolgozatok megállitása iránt. Az iskola ünnepélyes megnyitása szept. 6-án d. e. 8 órakor történt a tanári s számos Egyházi K. Tanácsos és több szülő s az ifjuság teljes száma jelenlétében. A vallásos isteni tiszteletet Józan Miklós III. év. papn. végezte. Megnyitó beszédet Kőváry László isk. felügyelő gondnok tartott s egyszersmind a hetedik izben igazgatónak választott Kovács János tanárt hivatalába beigtatta, a ki szintén buzditó beszédet intézett az ifjusághoz. Az előadások ugyanaz nap, 9 órakor kezdődtek meg.

A tanári s tanitói testületben a következő változások történtek. Dr. Bartók István, ki 1873-tól fogva iskolánknál, mint óraadó tanár, az isk. kórháznál 1886-óta, mint rendes orvos buzgósággal és odaadással működött, 1889. aug. 25-én elhalván, helyébe az egészségtan tanitására és az iskola rendes orvosának Dr. Veress Lajos városi alorvos, képesitett tanár, választatott meg. — A VI-ik osztályba, az állattan tanitására Ruzitska Béla egyet. tanár-segéd alkalmaztatott. Az I., II. és III-ik gymn. osztályokban a földrajz tanitására Dr. Nyiredy Géza okl. egyet. tanársegéd neveztetett ki, Nagy Sándor papjelölt helyébe. Az I. és II-ik gymn. osztályokban a latin nyelv tanitására Dézsi Mihály papjelölt helyébe Józan Miklós III. év. papn. neveztetett ki. A vallás tanitása, az I., II., III. és IV. gymn. osztályokban, Pázsint Mihály III. év. papnövendékre bizatott.

A 4-ik elemi osztály tanitójául Gál József papjelölt és isk. főnök, a 3-ik elemi osztály tanitójává Gelei Gyula okl. tanitó neveztettek ki.

Móricz Ferencz okl. tanitó, ki 1884-től fogva, az 1. és 2-ik el. osztályokban osztálytanitó, egyszersmind irás és rajz-tanitó gyanánt volt alkalmazva, s e hivatalát valódi szakértelemmel és lel-

kiismeretes buzgósággal töltötte be, f. évi január hó 16-án meghalván, helyébe ideiglenesen Kovács Imre III. év. papn. alkalmaztatott.

A tantervben a következő változások történtek: Az V., és VI. VII-ik osztályokban a latin nyelv megszaporittatott 1–1 órával s igy Kovácsi Antal tanár órái száma 17-re szaporodott. A III-ik gymn. osztályban a latin nyelvet het. 5 órán Ulár Pál tanár vette át s igy órai száma 19-re szaporodott. Nevezett tanárok a rendesnél több óra tanitásáért külön jutalomdijban részesültek. — A görög nyelvtani órák a VII. és VIII-ik osztályokban 1—1 órával, a szónoklattan a VI-ikban szintén I-el szaporittatván, Nagy Lajos tanártól a papnevelő intézetben az Egyet. egyh. történelem het. 3 órai tanitását Mózes András lelkész és tanár vette át, az előbbi 3 óra Nagy Lajos tanár óráihoz csatoltatott. — A Mózes András által tanitott magy. irod. tört. het. 3 órán Kanyaró Ferencz helyettes tanár vette át. A Kanyaró Ferencz által tanitott magyar történelmet a IV. osztályban het. 2 óra Kovács János igazg. tanárnak adatott s e helyett a III. év. papnövendékeknek het. 2. angolnyelvi órája elmaradt s a II-od évesekkel együtt jártak. A IV. gymn. osztálynak het. 4 német nyelvtani órája 3-ra szállittatott le, a III. gymn. osztályban mennyiségtanból a het. 2 óra 3-ra emeltetett fel.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi ministerium ez évben is főtanodánknak a 3800 frt államsegélyt megadta.

Dr. Erődy Béla kolozsvári tankerületi főigazgató f. é. márcz. 3—5-ig bezárólag meglátogatta intézetünket, mely alkalommal osztályonként a tanulókat az egyes tárgyakból kihallgatta, megnézte a szertárakat és gyüjteményeket. Az isk. felügyelő gondnokok s a tanári kar teljes jelenlétében 5-én értekezlet tartatott, mely alkalommal az egyes hiányokról megtevén észrevételeit, kifejezte, hogy az iskola épülete alkalmas s a tanitással teljesen meg van elégedve. Örömét fejezte ki a felett, hogy az egészségtan — intézetünkben — mint rendes tantárgy tanittatik.

Gr. Csáky Albin, m. kir. vallás és közoktatásügyi minister ő Nagyméltóságához szerencsénk volt f. évi junius 16-án főtanodánkban. Megnézett egy pár lakszobát a disztermet, három tantermet, a nagy könyvtárt s természetrajzi és természetvegytani szertárt. A VI-ik gymn. osztálynak épen vizsgálata lévén, a latin nyelvből három ifjut meghallgatott. Nyilatkozataiból az tünt ki, hogy e látogatás kellemesen lepte meg, s különösen örömét fejezte ki a felett, hogy a mit látott, az mind magán és közáldozat útján jött létre.

A mult évi főtanácson Boros György helyébe a főiskola könyvtárnokává, Kanyaró Ferencz h. tanár választatott meg.

Az isk. igazgatóság könyvtárnoki utasitást s a könyvtár kezelésére új szabályokat dolgozott ki, melyeket az E. K. Tanács 274—1890. t. ü. sz. alatt elfogadott s életbe léptetett.

Az igazgatósági s nevelésügyi jegyzőségről Kanyaró Ferencz lemondván, helyébe Boros Sándor h. tanár választatott meg.

Nagy Sándor isk. főnök Kis-Solymosba papnak neveztetvén, helyébe Gál József papjelölt neveztetett isk. főnöknek. Göncz Mihály helyett, ki a sz.-kereszturi középtanodához isk. főnöknek tétetett, Székely András II. papnöv. neveztetett ki isk. gazdának, isk. ellenőrnek Józan Miklós III. papnövendék.

Nagy Lajos tanártársunk huzamos ideig betegeskedvén, február 27-től márczius 18-ig a tanitásban helyettesitették: Ulár Pál a görög nyelvből a VII. és VIII. osztályokban; Mózes András a szónoklattanból a VI. osztályban; Boros György a költészettanból az V. osztályban és Kanyaró Ferencz az irálytanból a IV. osztályban.

Conradi L. R. missionarius és szerkesztő, Hamburgból, május 6-án meglátogatta iskolánkat, s különösen a könyvtár érdekelte.

Ez iskolai évben az első félévi vizsgálat, hogy az iskolában mutatkozó járványnak esetleg nagyobb mérvü elterjedése meggátoltassék, az E. K. Tanács határozata következtében, elmaradt.

A főtanoda iránt nyilvánuló hálás megemlékezésnek és áldozatkészségnek meglepő szép jeleivel találkozunk az alábbiakban. Ugyanis:

a) Néhai n.-ajtai Incze Mihály, ki a mult évben hunyt el, s életében is minden évben 20 frtot adott az „Ifjusági Olvasó-Egyletnek“ hasznos könyvek vásárlására, a következő végrendeletet tette: „A kolozsvári unitárius főiskola olvasó-egyletének 600 frtot hagyományozok oly kikötéssel, hogy az a gondoskodó társaság pénztárában tartassék — a hol a pénz jelenben is van — s ennek a hagyományozott 600 frtnak — illetve a kamatok felével évről-évre növekedő tőkének — évenkinti kamatjának fele forditassék tudományos könyvek vásárlására, másik fele pedig csatoltassék a tőkéhez. Továbbá hagyományozom az ifjusági olvasó-egyletnek Sikó Miklós által festett arczképet és egy más, kisebb „Das Zeitalter der Reformation“ czimü képet. S mindezeknek a felügyeletével az E. K. Tanácsot bizom meg.“ Az E. K. Tanács e végrendelet végrehajtását az isk. igazgatóságra bizta, úgy, hogy arról évenként jelentést tegyen.

b) Néhai **Dr. Bartók István** az egészségtan, természetrajz tanára, s az isk. kórház orvosa, orvosi összes műszereit, 429 drbot a főtanodának hagyta. Ebből 63 drb, 45 frt 50 kr. értékü az iskolai kórház számára tartatott meg; a phys. muzeum számára pedig 35 drb,

124 frt értékü; a fenmaradott műszerek elárvereztetvén, az isk. kórházalapba bejött 189 frt 90 kr. Továbbá a főtanoda könyvtárának hagyott 1088 müvet, 1589 kötetben.

c) Néhai **Kövendi Kovács Dénes** ny. lelkész és földbirtokos, ki f. évi junius 24-én hunyt el Bágyonban, már 1887-ben a Kovács Árpád, Kovács János igazgató-tanár korán elhunyt fia, ki a megboldogultnak keresztfia volt, emlékére tett 1000 frtos alapitványával szép emléket állitott magának; de a főtanoda iránti háláját 1889-ben tett nagyszerü alapitványával koronázta meg. Ugyanis, mint alapitólevelében mondja: „Munkássággal szerzett és öröklött, takarékossággal megszaporitott vagyonának egyedüli örökösévé az „Unitárius vallásközönséget“ nevezte ki. Az összes fekvőség, (mintegy 60,000 frt) jövedelme vallásközönségünk nevelésügyi czéljainak fejlesztéséül a kolozsvári unitárius főtanoda egyik tanári széke költségeire lesz forditandó.“ Alapitó-levelét igy végzi be: „Elvárom az unitárius vallásközönségtől, hogy hagyományomat Kovács Dénes és neje Bencze Anna czimén külön, önállóan kezeli és a számadások rendjén külön vezeti; hogy a késő utódok előtt is emlékezetben tartassék végrendelkezésem, melyet Egyházam iránt való kiolthatatlan szeretetemnek, ragaszkodásomnak jeléül, egy élet fáradságos munkálkodása gyümölcsét vittem nemes, örök czéljai fejlesztésére.

Az isteni gondviselés és a mindenható kegyelme legyen velünk és soha se szünjék meg felettünk őrködni.“

d) **Dr. Horváth József**, berlini orvos-sebész-tudor, a „Ferencz-József“-rend lovagja s a berlini „Magyar-Egylet“ elnöke, a következő szép ajánlatot tette:

Ugyanis, abból az alkalomból, hogy f. évi junius 29-én főtanodánkban az 1865-ik évben végzett tanulóknak találkozásuk lesz, főtanodánk iránt érzett hálája kifejezéseül, az iskolai kórház javára évenkint 50, azaz ötven osztrák forintot ajánlott fel a meddig él, oly formán, hogy 25 frtot mindig junius végén és 25 frtot szeptember elején fog megnüldeni, előre beküldendő nyugta mellett.

Ez évre a 25 frtot ki is fizette, mely összeg beadatott a központtárba.

e) **Sarkantyus Gyulai Richárd**, cs. és kir. kamarás, főtanodánk egykori növendéke, Nagy-Idáról 359 drb. nagybecsü ásványgyűjteményt küldött.

f) **P. Horváth Kálmán** isk. f. gondnok, 1878 óta minden évben 100 frtot tüzött ki a jeles tanulók megjutalmazására. Ez évben is 116 frtot ajánlott fel.

g) **Kőváry László** isk. f. gondnok, mint a mult iskolai évben, úgy a jelen évben is 80 frtot adott czipóra, jó igyekezetü szegénysorsu tanulók felsegélésére.

Intézetünk falai között, ez év folyamán, négy izben volt a régi osztálytársaknak barátságos találkozójuk.

árcza) 1890. mius 15-én, az 1880-ban végzettek jöttek össze 10 év után. A 20 régi osztálytárs közül megjelent 13, kik mindnyájan elég jó anyagi viszonyok közt vannak. Megjelentek: Adler Albert, fogorvos Kolozsvár, Buczy Samu kir. adótiszt Maros-Vásárhely, Fazakas Lajos unitáriús lelkész Nyárád-Szent-Márton, Gámán József keresk. és iparkamarai jegyző Kolozsvár, Leményi Ágoston gör. kel. pap Hosszu-Macskáson, Pap László forgalmi tiszt M.-Nádas, Péterfi Lajos gymn. tanár Sz.-Keresztur, Pozsoni Antal törvényszéki jegyző Torda, Ptacsnik József gymn. tanár N.-Szalontán, Sinczky Ferencz tiszteletb. szolgabiró Berettyó-Ujfalu, Tana Albert közs. jegyző N.-Ajta, Tana Samu p. ü. fogalmazó S.-Szt.-György és Vincenti Károly földbirtokos Kolozsvár. Nem jelentek meg, de elmaradásukat bejelentették s a megjelent barátok határozatainak alávetni igérték magukat: Molnár István, Pál Miklós, Pálfi György és Székely Mózes; nem igazolták elmaradásukat Gáspár Ferencz, Kis Ferencz és Péchy Árpád. Elhatároztatott, hogy régi barátságuk szent kapcsát nem engedik megszakadni — 1900 márcz. Idussán újra összejőnek, ha Isten kedvez életöknek!!

b) 1890 május hó 4-én az 1873—4-ik tanévben végzett osztálytársak találkoztak. Megjelentek 11-en, u. m.: Bágyi Kálmán p. ü. fogalmazó Sz.-Udvarhely, Boros György theol. tanár Kolozsvár, Csongvai Béla megyei árvaszéki jegyző Torda, Dániel Lajos nagybirtokos Vargyas, Dengyel János m. kir. p. ü. számtiszt Kolozsvár, Faluvégi Áron p. ü. miniszteri számtiszt Budapest, Gál Kálmán tanár Szekszárd, Gál Miklós unitárius lelkész Toroczkó, Komjátszegi Pál birtokos Aranyos-Rákos, Márkos András birtokos Bun és Nagy János unitárius lelkész Nyárád-Gálfalva. Nem voltak jelen, de elmaradásuk okát levélben tudatták, valamint hogyanlétüket is, Dr. Barabás Ábel tanár Temesvár, Gelei Márton tanárj. Budapest, Göncz Károly unitárius lelkész Szent-Miklós, Dr. Kozma Jenő orvos M.-Vásárhely, Dr. Lévi József ügyvéd, Dr. Mátyás Mihály orvos N.-Enyed, Szász Farkas gazdatiszt Boros-Jenő és Varga Venczel p. ü. számtiszt Maros-Vásárhely. Elhaltak: Bakó Lajos kadácsi unitárius lelkész, Csép Lajos unitárius papn., Matskási Gábor egeresi birtokos, Komjátszegi Lajos zsombolyai tanár, Jákobi Kálmán joghallgató, Barabás Dániel erdősz. akad. hallgató, Jakab Sándor unitár. papn. és Tók István, egyet. hallgató. — A székely-kereszturi unitárius középiskola hatodik tanári tanszékére alapitványt tettek, annak kezeléséről gondoskodtak. Elhatározták, hogy e barátságos találkozót 1900 május első vasárnapján megujitják.

c) Junius 29-én az 1865-ben érettségit tett osztálytársak találkoztak. A 33 közül időközben elhalt 12, elmaradását igazolta 8, a nevezett napon tényleg megjelent 13 és pedig Ákoncz István aljárásbiró Kolozsvár, Dacző Mózes gazdatiszt Héderfája, Gál Jenő orsz. képv. Budapest, Gálfi Mihály

birtokos Mészkő, Dr. Horváth József berlini orvos, a magyar egylet elnöke, Jakab Dezső vasuti hivatalnok, László József gymn. tanár Székely-Keresztur, Mikó Imre törvényszéki biró Kolozsvár, Rozgonyi Ottó ügyvéd Erzsébetváros, Sándor János gymn. igazgató-tanár Sz.-Keresztur, Dr. Weisz József ügyvéd Kolozsvár, Dr. Weisz Ignácz ügyvéd Brassó és Török Áron unitárius esperes-lelkész Felső-Rákos. Felkeresték elhunyt, de a helyi köztemetőben nyugvó iskolatársaik: Almási Gábor, Pákei Miklós és Péterfi Albert sirjait s azokat megkoszoruzták. Főiskolánk tanári és nyugdij-alapja javára **330** frtot adakoztak s igéretet tettek, hogy ehez még a meg nem jelentektől is gyűjtenek. Egymásnak azt a fogadást tették, hogy minden 10 évben, ugyanezen a napon és helyen baráti összejövetelt tartanak.

d) Junius 30-án az 1860-ban érettségi vizsgálatot tett barátok találkoztak és pedig most másodszor. Első összejövetelök husz év után 1880-ban volt, midőn azt a fogadást tették, hogy 10 év mulva ujra találkoznak. Az első baráti összejövetelen megjelentek **635** frtot irtak alá — hálájok jeléül — a tanári nyugdijalap javára. A második találkozón, a nevezett napon megjelentek: Bedő Albert orsz. főerdőmester, miniszteri tanácsos Budapest, Boér Gergely képezdei zenetanár Kolozsvár, Horváth Ferencz birtokos Hideg-Szamos és Mózes András lelkész-tanár Kolozsvár. A meg nem jelentek elmaradásukat üdvözlő irat kiséretében igazolták. Bedő Albert, ki az első találkozón hivatalos teendői miatt nem jelenhetett meg, ez alkalommal rótta le a nemes ügy iránti tartozását, 100 frtot adományozott a kitüzött czélra. Bedő Albert, ki önerején küzdötte fel magát szakmájában a legmagasabb polczra, könnytelt szemekkel s mélyen elérzékenyülve látogatta meg azokat a szobákat, hol tanulmányának alapját megvetette s megható szavakban adott kifejezést főtanodánk iránt érzett s örökké élő forró hálájának. Farkas Albert pedig szintén 5 frtot küldött. — Minden 10 évben megujitják a baráti frigy szent kötelékét, ha isten kedvez életüknek.

A volt osztálytársak, mind a négy alkalommal vallásos isteni tisztelettel nyitották meg értekezletüket, jegyzőkönyvet vettek fel a „Krónikánkban“, tisztelegtek egykori tanáraiknál, kisebb-nagyobb alapitványt tettek s lerótták elhunyt, de az itteni temetőben nyugvó barátjaik iránti tartozásukat is.

A tanuló ifjuság 1890. május 15-én a „Lövölde“ helyiségében az igazgatóság engedélyével majálist rendezett, melynek tiszta jövedelme 141 frt volt. Ez összegből 25 frt a siketnémák intézetének; a többi pedig az isk. kórház alapnak s az ifjusági egyleteknek adatott.

Uj tanuló ez isk. évben jött 78; ebből unitárius 46; 32 pedig más vallásfelekezetü.

A vasárnapi hitoktatás az alosztályuaknak a téli hónapokban ebben az évben is megtartatott Boros György tanár felügyelete alatt. A tanitást és isteni tiszteletet a papjelöltek és papnövendékek végezték.

Különböző intézetektől jött 124 drb „Ertesitő.“ A Franklin Társulat, Lampel Róbert (Wodianer J. és fiai) könyvkereskedése, Nagel Bernát és Hügel Ottó könyvkereskedők, Nyitrai és Társa könyvkereskedése, Hoffmann és Molnár könyvkereskedők több tankönyvet küldöttek az illető szaktanároknak.

A tanuló ifjuság magaviselete, általában véve, jó volt.

Az egészségi állapot a fennebbi kórházi kimutatásból láthatólag, elég kedvező volt. Az iskolai kórházban ápolt betegek mind felgyógyultak. A szülői háznál elhunytak Czetz Jenő I. gymn. és Lázár Viktor 3. el. oszt. szépreményü tanulók.

Az év folyamában az isk. igazgatóság tartott 17 ülést, melyeken a folyó ügyek elintézése mellett tanári értekezletek is voltak az összhangzatos tanitást, az ifjuság előmenetelét és fegyelmét illetőleg.

A közvizsgálatokra az E. K. Tanács által kinevezett bizottság nagy érdeklődéssel vett részt a vizsgálatokon. Különösen kedves kötelességemnek tartom fölemliteni, hogy főtanodánknak érdemes felügyelő gondnokai: Hajós János, Kőváry László és P. Horváth Kálmán rendkivüli buzgalmat s kiváló érdeklődést tanusitottak intézetünk iránt ugy szellemi, mint anyagi támogatásukkal.

Az iskolai év ünnepélyes bezárása junius 22-én d. u. volt, mely alkalommal Hajós János, isk. felügyelő gondnok ur intézett beszédet az ifjusághoz, az érdemsorozat felolvasása, a jutalmak kiosztása és az évi jelentés megtétele után az igazgató tartott zárbeszédet.

XVII. Figyelmeztetés az 1890—91-ik tanévet illetőleg.

1. Az iskolai év szeptember 1-én kezdődik.

2. A beiratások szeptember 2. és 3-ik napjain eszközölhetők a főtanoda helyiségében, a 29-ik számu igazg. teremben.

3. A tanodába először belépendő felosztályu tanuló: bizonyitványaival, keresztlevelével személyesen; az alosztályu: szülői, gyámja vagy ezek megbizottja kiséretében köteles az igazgatónál jelentkezni s ott születési évét és helyét pontosan bejelenteni.

4. Az elemi vagy gymnasialis osztályba lépendő tanulók szabályszerü bizonyitvány, vagy ennek hiányában felvételi vizsgálat alapján vétetnek fel az illető osztályba, még pedig az elemi osztályba

lépni akarónak legalább 6, a gymnasialis osztályba pedig 9 évesnek kell lennie.

5. Az elégtelen osztályzatu bizonyitványnyal jelentkezők nem vétetnek fel.

6. Az ágyhely-díjon kivül a többieket az egész isk. évről előre kell befizetni.

7. A kik az iskolában bennlakást akarnak nyerni, ebbeli szándékukat szeptember 3-ig az igazgatónál jelentsék be.

8. A felvételi-, pót- és javitó-vizsgálat szeptember 5-én, a javitó érettségi vizsgálat szept. 6-án lesz.

9. Az ösztöndijak elnyerése végett a folyamodásokat keresztlevéllel, isk. és szegénységi bizonyitványokkal felszerelve, szeptember 15-ig az isk. igazgatósághoz kell beadni.

10. Tudósitó könyvét minden tanuló köteles bemutatni az igazgatónak, mert különben nem vétetik fel.

11. A tanulók ruháiknak és könyveiknek a szülők vagy gyámok által láttamozott leltárát beiratásuk alkalmával az igazgatónak bemutatni tartoznak.

12. A belépő tanulók az 1887. évi XXII. t.-cz. értelmében a beiratás alkalmával tartoznak bemutatni az ujra-oltási bizonyitványt.

13. A lakszobákban vaságyak vannak berendezve, s igy faágyat és ládát nem szabad hozni.

Az ágyak használati díja:

a) Egy teljes ágyért két fiókkal = ... 4 frt.
b) Egy oly ágyért, mely alatt karikás ágy is van egy fiókkal = ... 3 frt.
c) Egy karikás ágyért egy fiókkal = ... 1 frt 15 kr.

14. Kőváry László érdemes isk. felügyelő gondnok a következő tételre hirdet pályázatot: „Gyüjtessenek — lehetőleg a nép ajkáról vagy a forrás pontos megjelölésével — valamely erdélyi várhoz, épületromhoz, vagy felötlőbb helyhez kötött oly népregék, melyek Kőváry L. „Száz tört. regék“ cz. kiadott müvében nincsenek meg. Pályadij a munkák becséhez 2—5 frtig. Pályázhatnak úgy a papnevelő intézet, mint a gymnasium ifjai. Határidő 1891. febr. 15, déli 12 óra. Beadható az isk. igazgatósághoz.

KOVÁCS JÁNOS,
igazgató-tanár.

B) TORDAI KÖZÉPISKOLA ÉS ELEMI-ISKOLA.

E középiskolánk, a mint az elmult évekről kiadott Értesitőkben közölve volt, az állam és egyházunk között kötött szerződés alapján, polgári iskolává alakittatott át azon kikötéssel, hogy a klassikus nyelveket az Egyház a gymnasiális tantervnek megfelelő mértékben adathassa elő, ha ez tán a polg. iskolai tanterv rovására történik is.

Részletes jelentést adni ez intézetről felesleges, mert minden évben külön „Értesitő“ jelenik meg róla. Ez alkalommal tehát szorosan véve csak azon ügyek előadására szoritkozunk, melyekre Egyházunk fenhatósága a szerződésben biztosittatott.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács“, közvetlen pedig a Kolozsvárt székelő „Egyházi képviselő Tanács“.

II. Iskolai igazgatóság.

Elnökök: Felügyelő gondnok: Szigethi Sándor és Weress Dénes.

Tagok: Albert János, Májai István, Székely Miklós, Csegezi Mihály, Borbély György könyvtárnok és pénztárnok, Varga Dénes igazgató, az igazgatóság jegyzője és előadója.

Végrehajtó közegek:

Varga Dénes, igazgató.
Borbély Sándor, isk. főnök.

III. A tanárok v. tanitók és az általuk kezelt tárgyak megnevezése.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Tárgy	Középiskola V.	IV.	III.	II.	I.	Elemi iskola 4	3	2	1	Heti órák összege	Jegyzés
1	Albert János	Latin	4	4								9	Pap és tanár
		Erkölcstan	1	1									
2	Adorján Domokos	1. és 2. oszt. tárgyai								15	15	18	Kántor-tanitó
		Egyházi ének	1	1	1	1	1						
		Egyh. és mű-ének						1	1	1	1		
		Irás						1	1				
3	Borbély György	Latin		1	5	4	5					20	Tanár
		Görög	5										
4	Borbély Sándor	A 4. o. tárgyai						16				18	Iskola-főnök
		Vallás			1								
		Torna						1	1				
5	Muzsnai Kálmán	A 3. o. tárgyai							18			20	Okleveles tanitó
		Vallás				1	1						
6	Nagy Gyula	Rajz						1	1			1	Rajz-tanár
7	Varga Dénes	Szónoklati gyakorlat	1	1	1	1	1					1	Igazgató

IV. Tanterv.

A középiskolai tárgyak tanterve ugyanaz, a mi a kolozsvári főiskola megfelelő osztályaiban; az elemi iskola tanterve szintén megegyezik a kolozsvári elemi iskola tantervével. Ezek részletezése tehát fölösleges.

V. STATISTIKAI ADATOK.

a) A polgári iskolával egyesitett középiskolában.

Osztályok	felvétetett: Rendes	felvétetett: Magán	Nemzetiség: Magyar	Nemzetiség: Német	Nemzetiség: Román	Vallás: Unitárius	Vallás: Ev. ref.	Vallás: Ágost. ev.	Vallás: Róm. kath.	Vallás: G. kath.	Vallás: G. kel.	Vallás: Izraelita	Év végéig maradt	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Kitűnő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Latint tanult	Fizető	Mentes	Ösztöndijas	Bejáró	Benlakó	Javitásra utasittatott	Ismétlésre utas.
V.	5	—	4	—	1	3	1	—	—	1	—	—	5	—	—	5	1	2	2	—	—	5	3	2	—	4	1	—	—
IV.	23	2	20	—	5	7	6	—	4	2	3	3	21	2	—	22	—	6	8	6	2	15	16	9	—	17	6	2	—
III.	21	—	19	—	2	4	11	—	4	1	1	—	19	2	—	19	—	4	7	1	7	13	11	10	1	16	5	2	4
II.	26	1	22	—	5	8	7	1	4	4	1	2	25	1	—	26	1	1	4	7	13	20	14	13	4	22	4	5	6
I.	55	1	50	—	6	12	22	3	11	5	1	2	49	6	—	49	1	4	11	8	25	34	33	23	5	43	12	13	11
Összesen	130	4	115	—	19	34	47	4	23	13	6	7	119	11	—	121	3	17	32	22	47	87	77	57	10	102	28	22	21

b) Elemi iskola.

Osztályok	felvétetett: Rendes	felvétetett: Magán	Nemzetiség: Magyar	Nemzetiség: Német	Nemzetiség: Román	Vallás: Unitárius	Vallás: Ev. ref.	Vallás: Ágost ev.	Vallás: R. kath.	Vallás: G. kath.	Vallás: G. kel.	Vallás: Izraelita	Év végéig maradt	Eltávozott	Meghalt	Vizsgázott	Kitűnő	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	Latint tanult	Fizető	Mentes	Ösztöndijas	Bejáró	Benlakó	Javitásra utasittatik	Ismétlésre ut.
4.	30	—	22	1	7	5	9	1	9	5	1	—	28	2	—	28	5	8	6	3	6	—	28	—	—	27	3	6	—
3.	26	—	14	—	12	4	7	—	2	5	8	—	24	2	—	23	1	7	7	7	1	—	24	2	1	25	1	—	1
2.	15	—	12	—	3	3	8	—	1	2	1	—	14	1	—	14	3	9	1	1	—	—	14	1	—	13	2	—	—
1.	22	—	18	1	3	6	8	1	3	4	—	—	21	1	—	21	10	7	1	3	—	—	20	2	—	22	—	—	—
Összesen	93	—	66	2	25	18	32	2	15	16	10	—	87	6	—	86	19	31	15	14	7	—	86	5	1	87	6	6	1
Mindössze	223	4	181	2	44	52	79	6	38	29	16	7	206	17	—	207	22	48	47	36	54	87	163	62	11	189	34	28	22

VI. Az elemi oszt. tanulók névsora.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
4-ik elemi osztály.			
Amberboj Albert (ismétlő)	róm. kath.	1876	Torda.
Anton Rudolf	"	1880	Bécs.
Apáthi Gyula	ev. ref.	1880	N.-Szeben.
Balázs János	"	1879	Kolozsvár.
Balla Miklós évközben jött	"	1879	Uj-Torda.
Blázsej Endre	róm. kath.	1879	Torda.
Czakó László	unitárius	1880	Torda.
Czigareán Emil	görög kath.	1880	Torda.
Halmágyi László	unitárius	1877	Mészkő.
Hattala István	róm. kath.	1881	Kisvárda.
Hegedüs Lajos	ev. ref.	1877	Torda.
Jakabfi László	"	1879	Torda.
Kleinhempel József	ágost. hitv.	1878	Torda.
Komjátszegi Lajos	unitárius	1879	Ar.-Rákos.
Kmen Alajos	róm. kath.	1878	Morvaország.
Kónya Rezső	ev. ref.	1881	Jasszy.
Kovrig János	róm. kath.	1879	Torda.
Kriza József évk. eltáv.	unitárius	1878	Toroczkó.
Lépter Rezső	róm. kath.	1877	Torda.
Lup János	görög kel.	1877	Alsó-Szt.-M.-falva.
Mészáros Lajos	g. kath.	1879	Torda.
Molnár Emil	"	1879	Mező-Őr.
Nagy Ferencz	ev. ref.	1878	Sz.-Kocsárd.
Pásztor Gyula	"	1878	Torda.
Petrikás Emil	g. kath.	1879	Dombró.
Placsintár István évk. eltáv	róm. kath.	1879	Torda.
Veress Gyula	unitárius	1880	Torda.
Vlász János	görög kath.	1879	F.-Detrehem.
Zalányi Ferencz	ev. ref.	1879	Torda.
Zöld János	r. kath.	1879	Torda.
Összesen: 30.			
3-ik elemi osztály.			
Száva Sándor ismétlő	görög kath.	1879	Torda.
Deési Olivér	ev. ref.	1881	A.-Szt.-Mihályfalva.
Gombos József	róm. kath.	1881	Torda.
Balás Sándor	ev. ref.	1880	Kolozsvár.
Solymosi Ernő	"	1882	Borgó-Prund.
Gazda Mihály ismétlő	gör. kel.	1878	Torda.
Moldován László	"	1881	Torda.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ille János	görög kel.	1877	Puszta-Szt.-Király
Darkó Aladár	unitárius	1881	Torda.
Lázár Jenő	gör. kath.	1881	Erzsébetváros.
Nagy Lajos	róm. kath.	1881	Sinfalva.
Miskolczi József	ev. ref.	1881	Torda.
Moldován János	gör. kel.	1879	F.-Szt.-Mihályfalva.
Balogh Aurél	„	1881	Torda.
Székely Albert	unitárius	1880	D.-Szt.-Márton.
Albon József	gör. kath.	1881	F.-Detrehem.
Szingyán Gergely	gör. kel.	1879	Torda.
Nagy Zsigmond	ev. ref.	1881	Torda.
Zalányi Sámuel	„	1881	Torda.
Gegesi József	„	1880	Torda.
Sztojka János	gör. kel.	1880	Vajdaszeg.
Pap Miklós	„	1876	Vajdaszeg.
Ludosán Valerius évk. jött.	gör. kath.	1877	F.-Detrehem.
Gerendi Mózes	unitárius	1877	Torda
Nagy Sándor eltávozott.	„	1878	Torda.
Szónika Joáchim eltávozott	gör. kath.	1879	Torda.
Összesen 26.			
2-ik elemi osztály.			
Nagy Dezső	ev. ref.	1881	N.-Kapus.
Tunyogi Károly	„	1881	Torda.
Kónya György	„	1882	Jasszi.
Serbán Aurél	gör. keleti	1881	M.-Kecze.
Nagy Miklós	ev. ref.	1882	Torda.
Pap Tódor	gör. kath.	1881	Dombró.
Pap Gerő	ev. ref.	1882	Torda.
Balassa Aladár, évk. áttétetett az 1-ből a 2 oszt -ba	„	1882	Alamor.
Némethi József	róm. kath.	1881	Torda.
Jakab Gergely	ev. ref.	1881	Torda.
Marosán Emil	g. kath.	1880	Koppánd.
Horváth Ferencz	ev. ref.	1881	Jára.
Szathmári Gergely	unitárius	1880	Torda.
Fodor László	„	1884	Torda.
Nagy Albert, évk. eltáv.	„	1880	Torda.
Összesen 15.			
1-ső elemi osztály.			
Kovács Lajos	unitárius	1882	Torda.
Kmen Ede	róm. kath.	1882	Torda.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Porucz György	g. kath.	1881	Puszta-Csán.
Májai Dezső	unitárius	1883	Torda.
Lázár Aurél	g. kath.	1883	Erzsébetváros.
Viski Károly	ev. ref.	1883	Torda.
Albon Kornél	g. kath.	1883	F.-Detrehem.
Kazatsai Ernő hossz. betegség miatt ismétlő	r. kath.	1882	Torda.
Nagy Dénes	ev. ref.	1883	Torda.
Kleinhempel István	ágost. ev.	1881	Torda.
Gál Jenő	unitárius	1884	Torda.
Ferenczi Géza	ev. ref.	1883	Torda.
Nagy Mihály	„	1882	Torda.
Rád János	g. kath.	1881	Ar.-Lóna.
Némethi István	r. kath.	1883	Torda.
Székely János	unitárius	1883	Torda.
Gegesi Sámuel	ev. ref.	1883	Torda.
Csiki Miklós évk. kimar.	unitárius	1877	Torda.
Gegesi Albert	ev. ref.	1883	Torda.
Csipkés Ödön	unitárius.	1883	Torda.
Apáthi Árpád	ev. ref.	1883	Nagy-Szeben.
Apáthi László	„	1883	Nagy-Szeben.
Összesen 22.			

VII. Iskolai közlemények.

a) Ösztöndijak.

Az áldott emlékezetü Koncz János alapitványának kamataiból havonként 2—2 frt segélyben részesültek a következő tanulók:

1. Bölöni Vilmos II. o. t. Kővendről. 2. Székely Andor II. o. t. Tordáról. 3. Molnár János II. o. t. Ádámosról. 4. Gálfi Zsigmond II. o. t. Mészkőről. 5. Darkó Gyula I. o. t. Tordáról. 6. Gerendi Sándor I. o. t. Tordáról. 7. Radó Mózes I. o. t. Tordáról. 8. Siménfalvi Tihamér I. o. t. Szt.-Mihályfalváról. 9. Pálfi Samu I. o. t. Várfalváról. 10. Darkó Aladár 3. el. o. t. Tordáról. Pálfi Samu helyett január hó 1-től fogva Létai József III. o. t. Ar.-Rákosról kapta az ösztöndijat.

b) Javadalmak.

A tanitványoktól kapott készpénz-jövedelem mintegy 700 frt volt; 4 kosztos tanitvány csak 100 frtjával számitva 400 frt. A stipendium 200 frt. A szolgák fizetése 100 frt. A javadalom összege tehát, melyben a tanitók és tanulók részesültek mintegy 1400 frtra tehető.

Jótékonyságot gyakoroltak az intézettel szemben: Tekintetes Szigethi Sándor felügyelő gondnok ur, a ki egy szegény tanulót teljes ellátásban részesitett. A gymnasiumi igazgatóság 9 tanulót 25 frt 50 kr, a polg. iskolai gondnokság 57 tanulót 228 frt tandijmentességben részesitett. A polg. iskolai gondnokság 17 tanulót látott el tankönyvekkel.

Dr. Szentpéteri Lajos megyei főorvos és Dr. Szentkirályi Lajos városi orvos urak a beteg tanulókat ingyen gyógykezelték.

c) Könyvtár és egyletek.

Az intézet könyvtárában a könyvtárnoki kimutatás szerint 1631 munka van, 2421 drbban, melyből 56 drb kézirat; az évi gyarapodás közel 100 drb. A könyvtár részére a következő szaklapok és folyóiratok jártak:

1. A Keresztény Magvető. 2. Protestáns Szemle. 3. Az Országos Középisk. Tanáregyesület Közlönye. 4. Budapesti Szemle. 5. Magyar irók élete és munkái. 6. Magyar nyelvőr. 7. Századok. 8. Prot. Egyh. és Isk. Lap. 9. Az Osztrák-Magyar Monarchia leirása. 10. Az akadémia könyvkiadó vállalatának kiadványaiból a történelmi és szépirodalmi rész. 11. A term.-tud. könyvkiadó vállalat kiadványai. 12. Akadémiai értekezések.

A gymnasialis és polg. isk. tanulók együttesen „Önképzőkört“ alkottak Nagy Béla tanitó vezetése alatt. Az „Önképzőkör“ minden szombaton d. u. 5—7 óráig gyülést tartott, melynek tárgyai szavalatok és ezeknek megbirálása voltak.

d) Az iskola összes jövedelme és kiadása.

Az iskola jövedelmét a szindi és pusztaszentkirályi jószágok haszonbérei, iskolai tartozások és tőkepénzek kamatai teszik. Az 1889. évi bevétel volt 1463 frt 36 kr. A kiadás 1982 frt 11 kr. Különbség 518 frt 75 kr. A tanárok és tanitók fizetését részben a központár, részben pedig az isk. pénztár fedezik.

VIII. Vegyes közlemények.

1. Az isk. év 1889. szept. 6-án nyittatott meg és 1890. jun. 28-án záratott be. Mindkét alkalommal az igazgató tartott beszédet az ifjusághoz.

2. A tanitói karban a következő változások történtek: 1. Benkő Gyula segédtanitó, az év kezdetétől fogva folyton betegeskedett, úgy. hogy csak nagy megerőltetéssel folytathatta a tanitást. Február hó 10-étől kezdve szabadságoltatott. márczius 21-én pedig mindnyájunk nagy fájdalmára sok kinok között kimult, özvegyen hagyván szép, fiatal nejét: Lőrinczy Rózát, a kivel alig élt egy félévet. Benkő, mint ember és tanitó, megállta helyét s méltó volt azon nagy részvétre, mely iránta márczius 23-án történt temetése alkalmával nyilvánult. Benkő Gyula helyét a nm. Miniszter úr a helyett, hogy betöltötte volna, beszüntette; tárgyait a többi tanitók magok között felosztották. 2. Firtos Ferencz helyébe köztanitónak és isk. főnöknek a mélt. E. K. Tanács Borbély Sándor polg. iskolai okleveles tanitót nevezte ki.

3. Közvizsgálat az iskolai évben csak egyszer tartatott, minthogy az E. K. Tanács a téli közvizsgálat megtartását nem látta szükségesnek. A nyári közvizsgálat junius 23., 24. és 25. napjain tartatott meg, oly móddal, hogy jun. 23-án vizsgáztak a polg. isk. tanulók a gymnasialis tárgyakból, 24. és 25-én az elemi oszt. tanulók minden tantárgyból. A mélt. E. K. Tanács vizsgabiztosoknak Barla Domokos, Csegezi Mihály és Székely Miklós egyh. tanácsos atyánkfiait nevezte ki.

4. A közvizsgák alkalmával kiosztott jutalmak: a) A Fehér Márton alapból a szépirás jutalmazására tett 1 drb 1 frt-os tallért Csegezi Sándor V. oszt. tanuló nyerte el. b) Szigethi Sándor felügyelő gondnok úr 3 tallért, Borbély György atyánkfia pedig 1 tallért tűzött ki a testgyakorlatokban magokat kitüntető tanulók megjutalmazására. A jutalmul kitüzött tallérokat Csegezi Sándor V. oszt., Horváth Gáspár I. oszt., Lépter Rezső 4. el., Szingyán Gergely 3. el. oszt. tanulók nyerték el.

5. A tanitó-testület havonként értekezletet tartott, melyen mindenik tanitó jelentést tett az addig feldolgozott és a jövő gyűlésig feldolgozandó tananyagról. Ez intézkedés által a tananyag czélszerü beosztása és a tanitás egyöntetüsége lett elérve.

6. A tanuló ifjuság magaviselete, szorgalma és a tanulásban való előmenetele kevés kivétellel általában kielégithetőnek mondható. Azonban 3 polg. isk. tanuló az által, hogy a helybeli könyvkereskedőnek a boltjából a kereskedő tanuló közvetitésével, ingyen portékát és

pénzt hozogatott el, oly vétséget követett el, a melyet emlités nélkül nem hagyhatok. A gondnokság a vétkezőkkel a kárt megtérittette; kettőt közülök az összes ifjság előtt példásan megfenyittetett, a harmadik be nem várva az itéletet, az iskolából eltávozott.

Az egészségi állapot ez évben igen kedvező volt, egyetlen haláleset sem fordult elő. Legyen hála érette az Istennek!

7. A zárünnepen kihirdettetett a jövő tanév beiratási ideje, szeptember 1—5-ig és a tandij mennyisége. A tanév megnyitása szept. 6-án lesz.

Torda, 1890. junius 30-án.

VARGA DÉNES,
igazgató.

C) A SZÉKELY-KERESZTURI KÖZÉPTANODA.

I. Főfelügyelet.

Az iskola feletti főfelügyeletet gyakorolja az „Egyházi Főtanács"; közvetlen pedig a Kolozsvártt székelő „Egyházi Képviselő Tanács."

II. Iskolai igazgatóság.

Elnök: Felügyelő gondnok: Tarcsafalvi Pálffy Dénes földbirtokos.
Előadó: Sándor János, igazgató.
Jegyző: Péterfi Lajos.
Tagjai: a tanárok s a helybeli néptanító: Katona Sándor.

III. Tanári és tanitói személyzet s az általuk tanitott tantárgyak megnevezése osztályonként.

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kineveztetés ideje	Tantárgyak, melyeket elő-adott	Osztályok, melyek-ben elő-adott	Órák száma heten-ként	Órák száma összesen	Észrevételek
1	**László József**, r. tanár.	1871	Latin nyelv	V.	4	18	A IV-ik osztály főnöke.
			"	IV.	5		
			"	III.	5		
			Német nyelv	III.	4		
2	**Sándor János**, r. tanár.	1872	Mennyiségtan	V.	4	15	Igazgató.
			"	IV.	3		
			"	III.	2		
			"	II.	3		
			"	I.	3		
3	**Gombos Sámuel**, r. tanár.	1872	Magyar nyelv	V.	3	16	Az V-ik osztály főnöke és a középtanoda pénztárnoka.
			"	IV.	3		
			"	III.	3		
			Német nyelv	V.	3		
			"	IV.	4		

Sorszám	Tanár v. tanitó neve	Kinevezetés ideje	Tantárgyak, melyeket előadott	Osztályok, melyekben előadott	Órák száma hetenként	Órák száma összesen	Észrevételek
4	**Barabás Lajos,** r. tanár.	1875	Vallás „ „ Görög nyelv Magyar tört.	IV. V. III. I. II. V. IV.	1 1 1 5 2	10	A III-ik osztály főnöke és az ekklézsia papja.
5	**Barabás József,** r. tanár.	1878	Term.-rajz „ Földrajz „ „ Természettan	V. IV. III. II. I. III.	3 3 3 3 3 2	17	A II-ik osztály főnöke és a terménytár őre
6	**Péterfi Lajos,** r. tanár.	1887	Latin nyelv „ Magyar nyelv „	II. I. II. I.	6 6 4 4	20	Az I-ső osztály főnöke és igazgatósági jegyző. A középtanoda könyvtárnoka.
7	**Göncz Mihály**	1889	Vallás Magyar nyelv Számtan Földrajz Term.-rajz Szépirás „ „	Elők. oszt. „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ II. I.	2 5 3 3 2 2 2 2 2	21	Az előkészitő osztály főnöke. Senior. Az ifjusági olv. egyl. könyvtárnoka.
8	**Katona Sándor**	1863	Vallásos ének „ „ Hangjegy ism. Műének	I. II. elők. III. IV. V. I. II. III. IV. V.	2 2 1 1	6	Az ekklézsia kántora és néptanitó.
9	**Felméri Mózes**	1873	Szabadk. rajz Mértani rajz „ „ „ Torna	V. IV. III. II. I. I-V. és elők. o.	1 2 3 3 3 6	18	Állami tanitóképző intézeti rajz-, irás- és tornatanár.

Megjegyzés. A tanterv ugyanaz, a mi a kolozsvári főtanodánk megfelelő osztályaiban.

Hitoktatók:

Oláh Antal, r. kath. plébános, a r. k. vallásuaknak; Karácson István ev. ref. lelkész, az ev. ref. vallásuaknak; Doctor Miklós, héjasfalvi gör. keleti lelkész a görög kel. vallásuaknak; Sonnenklár József, metsző, az izraelita vallásuaknak.

IV. A tanulók névsora az osztályozás eredménye szerint az 188⁹/₉₀-ik iskolai évben.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
V. gymn. osztály.			
Katona Sándor	unitárius	1875	Sz.-Keresztur.
Kis László	„	1871	M.-Sáros.
Reichert Károly	róm. kath.	1872	Héviz.
Horváth János	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Geiger János	ágost. hitv.	1874	Kund.
Gidáli Izidor	izraelita	1874	Véczke.
Kovács István	unitárius	1872	Uj-Székel.
Szabó Dénes	„	1872	H.-Almás.
Összesen: 8.			
IV. gymn. osztály.			
Barabás József	unitárius	1876	Sz.-Keresztur
Varga Dénes	„	1873	Sz.-Mihály.
Veres Árpád	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztur.
Csegezi Árpád	unitárius	1874	Héjasfalva.
Felméri István	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Major Sándor	unitárius	1875	Csekefalva.
Bedőházi Gábor	„	1873	Kálnok.
Székely Ferencz	„	1875	H.-Szt.-Péter.
Pősig Venczel	róm. kath.	1875	Sz.-Keresztur.
Kozma Gyula	unitárius	1876	Csehédfalva.
Sándor Viktor	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur.
Katona Endre	„	1876	Sz.-Keresztur.
Sándor Aurél	„	1875	Sz.-Keresztur.
Vida Géza	unitárius	1875	Kénos.
Benczédi Ferencz	„	1873	Benczéd.
Kis Jenő	„	1875	Uj-Székel.
Kovács Péter	„	1876	Uj-Székel.
Rácz Sándor	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Dorka János	gör. kel.	1874	Szász-Ivánfalva.
Gheaja Miklós	„	1871	N.-Szt.-László.
Szabó Kálmán	ev. ref.	1872	Medesér
Buzogány Elek	unitárius	1873	Uj-Székel.
Összesen: 22.			
III. gymn. osztály.			
Máté Béla	unitárius	1876	H.-Ujfalu.
Bedő Árpád	„	1875	Tordátfalva.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Ferenczi Kálmán	unitárius	1877	Medesér.
Jánovics Ilia	gör. kel.	1874	N.-Bun.
Balázs Lajos	ev. ref.	1875	A.-Boldogfalva.
Zoltán Árpád	unitárius	1876	Hévíz.
Kibédi Zsigmond	ev. ref.	1876	N.-Kede.
Szentannai Samu	unitárius	1876	Szt.-Miklós.
Szász Domokos	„	1876	Kobátfalva.
Mánta György	gör. kel.	1872	Keresd.
Dombi Géza	unitárius	1876	H.-Szt.-Márton.
Györfi Lajos	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur.
Kis Jakab	unitárius	1876	Szt.-Ábrahám.
Muszták Béla	ev. ref.	1876	Sz.-Keresztur
László Áron	unitárius	1876	Fiátfalva.
Rondoleán János	gör. kel.	1874	Medgyes.
Sipos Gyula	unitárius	1875	Ürmös.
Derzsi István	„	1876	Dézsfalva.
Varró Elek	ev. ref.	1876	Fiátfalva.
Pálfi Aladár	unitárius	1876	Tarcsafalva.
Szabó Béla	ev. ref.	1874	Medesér.
Összesen: 21.			
II. gymn. osztály.			
Bálint Domokos	unitárius	1875	F.-Váralja
Márkos Albert	„	1878	Tarcsafalva.
Hadházi Béla	„	1875	Muzsna
Kis László	„	1878	A.-Boldogfalva.
Rádu Dénes	gör. kel.	1873	Szász-Nádas.
Borbély István	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Gombos János	unitárius	1878	Sz.-Keresztur.
Miklós Jenő	„	1878	Szt.-Mihály.
Czitrom Vilmos	izraelita	1878	Segesvár.
Veres Béla	unitárius	1878	K.-Kadács.
Sándor Dénes	„	1877	Gyepes.
Kálnoki Domokos	róm. kath.	1876	Sz.-Keresztur.
Andrási Sándor	„	1878	F.-Váralja.
Nagy László	ev. ref.	1877	Sz.-Keresztur.
Simó Benedek	unitárius	1876	Vadad.
Kis Tamás	„	1877	Uj-Székel.
Barabás György	gör. kel.	1871	O.-Andrásfalva
Keresztesi Lajos	ev. ref.	1877	Almakerék.
Kovács Márton	unitárius	1876	Csehédfalva.
Szucs Vaszilia	gör. kel.	1873	Hétur.
Török József	unitárius	1876	Csekefalva.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Régeni Áron	unitárius	1878	Kálnok.
Máté Albert	"	1879	Recsenyéd.
Agh József	"	1876	Szt.-Ábrahám.
Ferenczi András	ev. ref.	1878	Kobátfalva.
Hadházi Jenő	unitárius	1877	Muzsna.
Simó Béla	ev. ref.	1875	Sz.-Keresztur.
Majer János	gör. kath.	1878	Beszterczе.
András Zsigmond *	unitárius	1876	F.-Váralya.
Összesen: 29.			
I. gymn. osztály.			
Gálfalvy Sámuel	unitárius	1878	Szt.-Miklós.
Rédiger Ödön	"	1878	Szabéd.
Benedek Mihály	"	1878	A.-Benczéd.
Sándor Ákos	"	1877	Dézsfalva.
Katona Márton	"	1878	Sz.-Keresztur.
Antal József	"	1878	A.-Rákos.
Boros György	"	1878	N.-Kadács.
Rend Gyula	"	1878	Szabéd.
Szathmári Miklós	"	1877	Derzs.
Vas Lajos	"	1877	Tarcsafalva.
Kis János	"	1878	Jánosfalva.
Sebestyén János	"	1877	Martonos.
Kis Árpád	"	1879	M.-Sáros.
Nagy Elek	ev. ref.	1879	Sz.-Keresztur.
Hegedüs Mihály	unitárius	1875	Sz.-Ábrahám.
Nemes Viktor	gör. kath.	1879	Kőrösbánya.
Biró Pál	unitárius	1878	A.-Siménfalva.
Demeter Domokos	"	1876	M.-Zsákod.
Demeter Miklós	ev. ref.	1878	Csekefalva.
Csutak János	"	1879	Sz.-Keresztur.
Máté Sándor	unitárius	1879	H.-Sz.-Márton.
Vitályos Gerő	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur.
Farkas Sándor	unitárius	1878	K.-Kede.
Repede György	gör. kath.	1877	Kőhalom.
Toda Gyula	"	1876	Mogare
Gheaja Sinoviu	gör. kel.	1875	N.-Sz.-László.
Sándor Domokos	róm. kath.	1879	Sz.-Keresztur.
Bartalis Ferencz	unitárius	1875	N.-Kadács.
Péterfi Áron	"	1878	H.-Almás.
Flesáriu Emmanuel	gör. kel.	1875	Appold.
Rondoleán Ambrus	"	1876	Dános.
Keresztes János *	ev. ref.	1876	Uj-Székel.

Neve	Vallása	Születési éve	Születési helye
Lukács András *	róm. kath.	1877	Sz.-Keresztur.
Göckel Mihály *	ág. hitv.	1874	Appold.
Filff Mihály *	"	1876	Appold.
Fredel Mihály *	"	1874	Appold.
Gul Mihály *	"	1875	Rozsonda.
Sill János *	"	1876	N.-Disznód.
Detschelt György *	"	1876	N.-Disznód.
Összesen: 39.			
Előkészitő osztály.			
Kiss Dániel	ev. ref.	1876	Bögöz.
Felméri Gyula	"	1881	Sz.-Keresztur.
Elekes Dénes	unitárius	1880	A.-Siménfalva.
Szabó Dénes	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur.
Kövendi János	unitárius	1876	Szász-Kézd.
Horváth Sándor	ev. ref.	1878	Sz.-Keresztur.
Orbók Sándor	unitárius	1879	Rugonfalva.
Péter Árpád	"	1879	N.-Ajta.
Gál Gyula	"	1878	Szt.-Gericze.
Soós Gyula	ev. ref.	1879	Fiátfalva.
Márkos János	unitárius	1878	Tarcsafalva.
Szabó Márton	ev. ref.	1877	Medesér.
Brandner Ede	róm. kath.	1877	Gyéres.
Brandner Endre	"	1879	Virágos-Völgy.
Istvánfi Dénes	unitárius	1879	A.-Siménfalva.
Deák Mózes	"	1879	H.-Ujfalu.
Csiki Miklós	"	1878	Sz.-Keresztur.
Patakfalvi Mózes	"	1879	Sz.-Keresztur.
Rédiger Károly	"	1880	Szabéd.
Zoltán Ferencz	"	1879	N.-Solymos.
Vadász Sándor	"	1879	Csekefalva.
Vagner Ferencz	"	1881	Mikefalva.
Gál Sándor	ev. ref.	1880	M.-Gerebenes.
Gál Elek	unitárius	1880	K.-Kede.
Varga Sándor	"	1880	Vadad.
Gál József	"	1879	Vadad.
Pitó Lajos	"	1879	Sz.-Keresztur.
Kovács Ferencz	"	1879	Uj-Székel.
Veres István	róm. kath.	1880	Sz.-Udvarhely.
Összesen: 29.			

A *-gal jegyzettek évközben kimaradtak.

V. ÁLTA

STATISTIKAI

az 1889—90-ik tanévről a székely-

Tanfolyam	Osztály	Felvétetett év elején	Évközben	A tanév végén volt	Nemzetiség szerint			Vallás szerint							Életkor				
		Rendes	Kilépett	Rendes	Magyar	Román	Német	Unitárius	Ev. ref.	G. kel.	Róm. kath.	Ágost. ev.	G. kath.	Izraelita	8 éves	9 éves	10 éves	11 éves	12 éves
A gymnasiumban	I. gymn. oszt.	39	8	31	28	5	6	20	5	3	2	6	3	—	—	15	4	5	5
	II. gymn. oszt.	29	1	28	25	4	—	18	5	3	1	—	1	1	—	—	9	8	5
	III. gymn. oszt.	21	—	21	18	3	—	12	6	3	—	—	—	—	—	—	—	—	12
	IV. gymn. oszt.	22	—	22	20	2	—	13	5	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
	V. gymn. oszt.	8	—	8	7	—	1	4	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—
	Összesen	119	9	110	98	14	7	67	22	11	6	7	4	2	—	15	13	13	22
	Előkészitő oszlály	29	—	29	27	—	2	19	7	—	3	—	—	—	6	12	7	2	2
Az egész együtt	A gymnasiumban	119	9	110	98	14	7	67	22	11	6	7	4	2	—	15	13	13	22
	Az előkészitőben	29	—	29	27	—	2	19	7	—	3	—	—	—	6	12	7	2	2
	Összesen	148	9	139	125	14	9	86	29	11	9	7	4	2	6	27	20	15	24

LÁNOS

KIMUTATÁS

kereszturi unitárius középtanodánál.

szerint					Születési helyük szerint				Osztályozás eredménye				Vizsgát tett	Vizsg. nem tett	Előmenetelük szerint	
13 éves	14 éves	15 éves	16 éves	17 éves	Udvarhely-megyebeli	Más megyebeli	Székely-Kereszturi	Vidéki	Jeles (1)	Jó (2)	Elégséges (3)	Elégtelen (4)	Rendes	Rendes	Haladók	Ismétlők
7	3	—	—	—	22	17	6	33	9	6	11	4	30	1	28	3
4	—	2	—	1	22	7	5	24	4	8	13	2	27	1	28	—
4	5	—	—	—	15	6	2	19	1	5	14	1	21	—	19	2
14	2	4	1	1	17	5	8	14	2	6	14	—	22	—	21	1
—	4	1	3	—	4	4	2	6	1	1	6	—	8	—	7	1
29	14	7	4	2	80	39	23	96	17	26	58	7	108	2	103	7
—	—	—	—	—	19	10	6	23	7	19	3	—	29	—	23	6
29	14	7	4	2	80	39	23	96	17	26	58	7	108	2	103	7
—	—	—	—	—	19	10	6	23	7	19	3	—	29	—	23	6
29	14	7	4	2	99	49	29	119	24	45	61	7	137	2	126	13

VI. A tanuló ifjuság segélyezése.

Az év folyamában.

a) A Koncz János-alapból 10 tanuló kapott havonként 2—2 frtot segélyképpen, u. m. Kiss László V., Kozma Gyula IV., Vida Géza IV., Szász Domokos III., Ferenczi Kálmán III., Bálint Domokos, Ágh József és Régeni Áron II., Kiss János és Vas Lajos I. osztályu tanulók. Össszesen 200 frtot.

A nyári vizsgálat alkalmával.

b) Mártonffy Gergelyné, Koncz Juliánna-alapból: Máthé Béla III., Márkos Albert II., Sándor Dénes II., Máthé Albert II., Gálfalvi Sámuel I., Szathmári Miklós I. osztályu tanulók fejenként 20 forint 34 krajczárt.

c) Botta Györgyné, Koncz Klára-alapból: Bedőházi Gábor IV. oszt. tanuló 20 frtot.

d) Fejér Márton-alapból a szépirásért: Buzogány Elek IV. o. tanuló 1 frtot.

e) Sándor Jólán-alapból: Rédiger Ödön I. o. tanuló 3 frtot.

f) Filep Zoltán-alapból: Kovács István és Szabó Dénes V. osztályu tanulók fejenként 1 frtot.

g) Orbán Balázs-alapból: Geiger János V, Rácz Sándor IV., Kiss Jakab III.. Borbély István II., Vitályos Gerő I. oszt tanulók fejenként 6 frtot.

h) Az Augusztinovics Sámuel-alapból: Székely Ferencz IV., László Áron és Zoltán Árpád III., Veress Béla, Hadházi Béla és Kiss Tamás II., Antal József, Demeter Domokos, Benedek Mihály, Farkas Sándor, Katona Márton és Bartalis Ferencz I. oszt. tanulók fejenként 3 frt 50 krt.

i) Az Ágoston István-alapból; Barabás József, Major Sándor IV. oszt., Bedő Árpád III. Gombos János II, Sándor Ákos, Biró Pál, Péterfi Áron és Hegedüs Mihály I. oszt. fejenként 10 frtot és Miklós Jenő II. oszt. tanuló 4 frtot.

k) A Székely-egyleti első takarékpénztár ez évi nagy gyűlésén 25 frtot ajándékozott iskolánknak egy jó igyekezetü és magaviseletü szegény tanuló részére segélyképpen s az Varga Dénes V. oszt. tanulónak adatott. Ez adományért az igazgatóság szives köszönetét fejezi ki e helyen is.

l) Raffaj Károly ez évben is 8 frtot bocsátott segélyezésre s ez Reichert Károly V. oszt. tanulónak adatott.

m) A III-ik osztálybeliek leggondosabban tartván virágos táblájokat a gymn. kertjében, László Anna kisasszonytól 1 frtot kaptak cseresznyére.

n) Bedő Sándorné, Bereczky Mária-alapból köztanitói fizetéspótlék czimen 15 frt 75 kr. adatott ki.

o) A „Dávid Ferencz-egylet“ választmánya szivességéből egy

darab egész biblia és 4 darab 4-r. és 5 darab 8-r. alaku Ujtestamentum ajándékoztatott jutalmazásra. Az egész biblia adatott Bedőházi Gábor IV. oszt.; a 4-r. alaku Ujtestamentum: Horváth János V., Benczédi Ferencz IV, Kiss Jenő IV., Boros György I. oszt.; a 8-r. alaku pedig: Kiss Dániel, Felméri Gyula, Elekes Dénes, Szabó Dénes és Kövendi János előkészitő oszt. tanulóknak. Az igazgatóság e helyen köszönetét fejezi ki a választmánynak a szives adományért.

p) Jakab Elek „Királyföldi viszonyok" czimü művéből 4 darab adatott ki jutalomképpen és pedig: Felméri István, Csegezi Árpád, Veres Árpád IV. oszt. és Nemes Viktor I. oszt tanulóknak.

Jegyzés. Az összes pénzbeli segedelmezés teszen: 553 frt 81 krt.

VII. Könyvtárak, gyűjtemények.

a) A nagy könyvtár a mult iskolai év végén állott 12,755 darabból. Ez évi szaporodás 668 darab; tehát ma áll 13,423 darabból. A gyarapodás igy lett: az iskola pénztárából szereztetett könyv és folyóirat 77 darab, ára 60 frt 70 kr. A Berde Mózes-alapból vétetett 34 darab, ára 59 frt. Binder Lajos, szász-sebesi gyógyszerész, mint ez iskola volt növendéke, ajándékozott 54 drbot, becsára 16 frt 30 kr. Török József erzsébetvárosi nyugalmazott tanár 61 drbot, becsára 49 frt 10 kr. Jakab Elek országos levéltári igazgató 279 drbot, becsára 188 frt 57 kr. Egyes szerzők és kiadók 32 darabot, becsára 17 frt 30 kr. A M. T.-Akademia 71 drbot, becsára 65 frt. Az adományok szives köszönettel fogadtattak.

Járattak az iskola pénztárából a következő lapok, folyóiratok: Budapesti Szemle. Magyar Nyelvőr. Egyetemes Philologiai Közlöny. Országos középiskolai tanár-egylet Közlönye. Egyet. Közoktatásügyi Szemle. Sárospataki lapok. Az összes vétel és becsérték 455 forint 97 kr. o. é.

A nagy könyvtárt használta ez iskolai évben 20 ember, kivett 110 művet 369 darabban.

b) Az ifjusági könyvtár szaporodott ez évben vásárlás utján 45 darabból; vételára ezeknek 67 frt 14 kr. Ajándékozott Orbán Balázs egy darabot, u. m. Torda város monographiáját, becsára 5 frt.

Járattak a következő lapok: Vasárnapi Ujság. Politikai Ujdonságok. Hasznos mulattató. Prot. egyházi és iskolai lap. Keresztény Magvető. Unitárius Közlöny. Uram-bátyám. Ingyen jött: Közérdek és a Néptanitók Lapja.

Tagsági dijakból bejött 61 frt 30 kr. Más bevételek 112 forint 2 kr. Könyvekre és lapokra kiadatott 113 frt 72 kr Másnemü kiadások 25 frt 42 kr. Pénzmaradék 34 frt 18 kr.

Az ifjusági könyvtár-alap 400 forint. Ennek kamatja felhasználtatott.

Ez évben használta az ifjusági könyvtárt 119 tag. Használatra kivettek 1046 művet 1392 darabban.

c) A terménytár részére ajándékozott gagyi Pálfi Miklós egy drb. Vespa Crabro fészket.

A természettani eszközök tartására egy régi könyvesszekrény átalakittatott, s ennek alsó része elrekesztetvén a mérgek tartására, vaspléhlemezzel vonatott be s kettős ajtóval lett ellátva. Átalakitás ára 7 frt.

Vegytani eszközökre kiadatott 19 frt 51 kr. Ebből vétetett: készülékek éleny, kőneny, halvany és könkéneg előállitására 1—1 drb. Büretta Gay Lussak-féle 50 cm³ 1 darab. Welter-féle biztositó cső 1 darab. Göreb szedővel és tubussal 1 drb. Sulyok deci- és centigrammosok 6 drb. Kémcső 6 drb. Bura-fogantyuval 1 drb. Csipesz 1 drb. 200 grammos palack, folyadéknak, 4 drb. 300 grammos palaczk szilárdanyagnak 12 drb. Göreb-tartó és állvány 1 drb. Szarukanál 1 drb. Gázfelfogó henger, talapzattal 2 drb. Üvegcső érenysodronynyal 2 drb. Mértékpohár, üvegből 50 cm³ 1 drb.

Vegyi szerekre kiadatott 10 frt.

VIII. Adatok az 1889—90. tanév történelméhez.

A beiratások szeptember 1—3 napjain történtek. A pót- és javitóvizsgák 4-én tartattak; az iskolai év pedig 5-én reggel ½8 órakor nyittatott meg ünnepélyesen.

A tanitó személyzetben a következő változás történt: Kovács Imre senior visszahivatván a theologiai tanfolyam bevégzésére, helyébe Göncz Mihály papjelöltet nevezte ki az E. K. T. 204—1889. t. ü. sz. a.

A 2-ik számu szoba tanári teremmé és a 3-ik számu igazgatói irodává alakittatott át.

A szebeni tankerület főigazgatója, mint a magas kormány megbizottja, f. évi márczius 26-án érkezett ide, 14 tanitási órán volt jelen, s 28-án távozott körünkből.

Az 1889. évi E. főtanács 18. sz. a. feliratot intézvén a magas miniszterhez a 6-ik tanári állomás tárgyában, a miniszter ur 54337/89. sz. a. kijelentette, hogy áll a korábbi kivánsága mellett s igy, vagy az V-ik osztály beszüntetésére, vagy pedig a 6-ik tanár beállitására lett felhiva a vallásközönség. Ennek következtében az E. K. T. 24—1890. t. ü. sz. a. egy értekezlet összehivását rendelte el Sz.-Keresztúrra. Az értekezlet, mlgs. Dániel Gábor főgondnok ur elnöklete alatt, ez évi május 31-én megtartatott az iskola nagy termében, a melyen egyhangulag kimondatott, hogy az V-ik osztályt megtartjuk mindenképpen, még áldozatok árán is. Az iskola sorsa iránti meleg érzés, érdeklődés folytán 2000 frtnál nagyobb összeg lett felajánlva egyesek által az emlitett czélra. A további adakozhatásra gyűjtő-ivek lettek szétbocsátva. A kezdetből itélve elmondhatjuk: nem vész el már, ha eddig el nem veszett ez iskola. Ajánljuk ez alkalommal is a tisztelt közönség becses támogatásába, pártfogásába ez intézet ügyét.

A lefolyt isk. év deczemb. 6-án elhalt iskolánk egyik felügyelő gondnoka, Kénosi Jakab Lajos, a ki 1845-ben a homoród-almási zsinaton választatott volt gondnoknak s az évi szept. 11-én be is igtattatott Biró József gondnok és Koronka József igazgató által a tanuló ifjuság jelenlétében. Egyike volt azoknak, a kik a legmelegebb

érdeklődéssel viseltettek ez iskola iránt. Az ifjuságot szerette s vizsgáin a legtöbbször jelen volt és nagy kitartással vezette a vizsgákat. A régi Udvarhelyszéknek volt főjegyzője, azután törvényszéki biró. Élete 87 évre terjedett. Porai Kénosban nyugszanak. Legyen áldott emlékezete!

Másik veszteségünkről is meg kell emlékeznünk. Br. Orbán Balázs országgyűlési képviselő és a sz.-kereszturi unitárius középtanoda gondnoka f. évi ápril 19-én meghalt Budapesten. Megdöbbenve vettük e lesujtó hirt. S midőn 21-én a sz.-kereszturi indóházhoz megérkeztek a drága hamvak, intézetünk tanári kara és ifjusága gyászlobogó alatt jelent meg ott s koszorut helyezett koporsójára az áldozatkész gondnoknak, a ki 1876-ban választatott volt ez állásra s az óta könyvtárunkat közel ezer darab könyvvel gyarapitotta. 1876-ban 500 frtos alapitványt tett, melynek kamatja évenként nemzet és felekezet különbség nélkül adatik 5 jó igyekezetü, becsületes magaviseletü tanulónak. Végrendeletében is megemlékezett iskolánkról. A Szejke-fürdő jövedelméből évenként 200 frtot rendelt 20 éven keresztül, vagyis mindaddig, a mig 4000 frtot fog az évi járadék kitenni. „Ezen segélyt — irja végrendeletében — hagyom nevezett iskolának azért, hogy a kapandó évi járadékból forditsa az egyik 100 frtot szegény székely tanulók (a legszorgalmasabbak és legkitünőbbek) ösztöndijául; a másik 100 frtot pedig a beállitandó 6-ik osztály tanári fizetése alapjául, a melyre már életemben tettem 100 frt alapitványt." „A sz.-kereszturi iskola alapitványánál — irja tovább — székely nemzetem iránti szeretetem az irányadó, mert én itt is igazán követem Krisztus tanait, hogy a ki kővel dob, azt kenyérrel dobom vissza, mert nem tagadhatom, hogy végtelenül fájt lelkemnek, hogy a keresztúri választó kerületben, épen székely testvéreim, azok között unitárius hitrokonaim buktattak meg; de én e megaláztatásomért, e kitagadásomért úgy kivánok bosszut állni, hogy a népnevelés előmozditása által edzem meg jövőre e népet a hazafiságban."

Vajha megedződnék a székely nép úgy, mint ő óhajtá! Ő élete minden idejét, vagyonát áldozta fel a székely népért. Tartsd meg őt emlékedben édes székely népem! Tanulj az ő életéből; légy kitartó, munkás, becsületes, törekvő, hazád, felekezeted javát, előmenetelét munkáló, mint ő.

A szabad eszmék, gondolatoknak volt hirdetője, az elvek embere. A szabadságért küzdők között volt mindig, s te édes székely népem, azt a botlásodat, hogy ezt az embert megtagadtad volt e választó kerületben, tedd jóvá azzal, hogy tanulj, gyarapitsad ismereteidet, hogy ne mondhassák el rólad, mint akkor is, sajnálkozással, hogy nem tudod mit cselekszel. Ez ember emlékét megbecsüld. Szeresd hazádat úgy, mint ő szerette. Legyen áldott emléked s az is leszen, mert te magad tetted azzá. Az emlékezet szárnyain sokan

fognak a Szejke-fürdőn nyugvó poraidhoz menni. Addig is, mig egy közelebbi jóltevőnk emlékünnepén bővebben foglalkoznánk a te életeddel, ohajtjuk, vajha sok hozzád hasonló fia lenne e szegény hazának és anyaszentegyházunknak!

Folyó évi május 15-én az ifjuság májusi tánczvigalmat rendezett a tanszerek javára, a mely 33 frt 6 kr tiszta jövedelmet adott.

Igazgatósági ülés volt 16, melyeken a középtanoda tan- és gazdasági ügyei lettek elintézve.

Az intézeti orvos jelentése szerint 48 betegségi eset fordult elő; legtöbbnél az influenza. A tanitás e miatt nem szünetelt, de a téli vizsga az E. K. T. 5—1890. t. ü. számu leirata alapján nem tartatott meg.

A tanulók szeme és testök általános állapotára vonatkozó orvosi vizsgálat három alkalommal tartatott ez évben.

A Gál Ábel-alap mult év végén volt 2207 frt 42 kr, most 2238 frt 38 kr.*)

A Vass Miklósné alap 787 frt 54 kr, most 842 frt 63 kr.

A kórház-alap 1726 frt 97 kr, most 1746 frt 86 kr.**)

A Kriza János-alap 72 frt 50 kr, most 77 frt 35 kr.

A Marosi Gergely-alap 63 frt 35 kr, most 67 frt 96 kr.

A Filep Zoltán-alap 105 frt.

Az ifjuság magaviselete és tanulásban való igyekezete általában jó. A vizsga junius 23—28 napjain tartatott. Az állandó vizsgálóbizottság mellé az E. K. T. a maga részéről Boros György tanár és Raffaj Domokos, Kozma Dimén, Német István, Végh Mihály lelkész aryánkfiait küldötte ki 95—1890. t. ü. sz. a.

A vizsgálat végén osztályismétlésre utasittatott 6, javitó vizsgára pedig 4 tanuló.

A tanév junius 28-án végződött, a mikor is az érdemsorozat felolvasása és a jutalmak kiosztása után záró-beszédet tartott az igazgató.

A jövő tanév szeptember 1-én kezdődik. A dijak előre fizetendők.

SÁNDOR JÁNOS,
igazgató-tanár.

---

*) Ez alap kamatjaiból 120 frt tanári fizetésbe adatott s innen van a szaporodás kicsinysége.

**) Ide van számitva a városfalvi Bedő Sándor ezer frt hagyatéka is. Ez még nem kamatozik. Jelenben perrel van megtámadva.

TARTALOM.

A) Kolozsvári főtanoda.

B) Tordai középtanoda és elemi iskola.

C) Székely-kereszturi középtanoda.